

Maketuru le Marke

Marke

Mk

Jan-Batise duju dewje kare turuje ddew lede

¹ Kunn-kutu Tar ke maji ke dɔ Jeju-Kiriste, Ngonn le Lubba te a neenn. ² Lubba pa me maketuru te le Ejayi nje-kila mber-tar laa na:

« Ema Lubba, ma kula mare nje-kula lem nɔi te, kare mɔse ddew lei.

³ Ndu dew le aw uru ekii me kɔr te na:

«E-mɔseje ddew le Ebbe-dewje, Areje ddewje laa ndɔjuje njarara.» »

⁴ Yeenn a, Jan Batise unda lo tee me kɔr te ngaa ila mber batem-turu me, kare Lubba ɔru ne tar majang dɔ dewje te. ⁵ Dewje tɔyn ke dɔ nange Jude te, ke nje ke Jurusalam awje rɔe te. ⁶ N-paje majang lede ke ddaka are Jan ddade batem me maann Jurden te.

⁶ Jan ula kubbu ke n̂-dda ke biin jambal, ngaa n̂-tɔ endaar bbere te. Ne-kusa laa to ebeteje, ke ubbu teje. ⁷ N̂-pa nare dewje na: « Dew ke aw ddee gom te ngeng utam. Mase ta ddom tutu kula ne-gɔl laa ang. ⁸ Ema m-ddase batem maann, a ne, na ddase batem Ndil-me-nda.»

Jan dda Jeju Batem

⁹ Kare teenn, Jeju in Najarete nange te ke Galile ddee ngaa Jan ddae batem jurden te. ¹⁰ A kare te ke Jeju in me maann te le aw tee ke ddaka a, noo kem dara ke teyn, ngaa Ndil-me-nda aw ddisi ke dɔe te toke le derjeenn. ¹¹ Ngaa mare ndu bbar me dara te na: « E-to ngonnum ke m-ndikii nya. Rɔm neelem nya wɔju dɔi.

Esu na Jeju me kɔr te

¹² Njange baa goe te a, Ndil-me-nda aw ke Jeju le me kɔr te. ¹³ Ń-nayn me kɔr te le ndɔ dɔsɔ ngaa Satan nae. Nisi horo daje te ke mû ngaa anjije aw ddaje saa***.

Jeju unn kutu kula laa Galile

¹⁴ Go kila te ke dila Jan key-kula te a, Jeju aw Galile aw ila mber Tar ke maji le Lubba. ¹⁵ Ń-pa na: « Kare ke Lubba ɔju le ase ngaa. Bbe-kɔn le Lubba ddee ngɔsi ngaa. E-turuje ddew lese bbo ooje mese te ke Tar ke maji.»

¹⁶ Toke Jeju aw nja go tɔku-ba te ke Galile a, noo nje ndɔn-maannje joo. To Simɔ de ke ngokɔen Andere ke daw dilaje ddenge daw ddaje ne ndɔn me tɔku-ba te le. ¹⁷ Jeju pa arede na: « Unnje gom a ma dda kare e-ddeje to nje-ddaje ndɔn dewje.» ¹⁸ Njange baa njaa dinyaje ddengeje lede a dunnje goe.

¹⁹ Toke Jeju ngese ke kete ten be a, noo Jake de ke ngokɔen Jan ngann le Jebede me tɔku to te lede, daw Ń-mɔseje ddengeje lede. ²⁰ Njange baa njaa Jeju le bbarde. Dinyaje bɔdede Jebede ke nje-kulaje me tɔku to te le a dunnje go Jeju.

Jeju tubba ndil ke maji ang rɔ mare dingaw te

²¹ Jeju de ke nje-njaje goe te dawje bbe te ke Kapere-nayum. Ndɔ-kuwa-rɔ a, nande me key-mbɔn naa te le Jiipije ngaa nunn kutu tɔju ne. ²² Gusu ke naw Ń-tɔju ne ne le gange singa dewje ke aw ooje ne-tɔju laa le. Mba ne, naw Ń-tɔju ne toke le dew ke ee ke singa-kɔn-mbay, bbo Ń-tɔju ne le toke le engan nje-kɔruje gel Ndu ang.

²³ Kare teenn njaa, me key-mbɔn naa te le, mare dingaw ke ee ke ndil ke maji ang ee teenn tɔ. Dingaw le uru ekii na: ²⁴ « Jeju ke Najarete, ddi a e-ndiki ta dda ke je wa? E-ddee ta tɔlje wa? M-geri ke maje. E-to dew ke maji-tɔyn ke Lubba ulae. ²⁵ Jeju ndange ndil ke maji ang le ngaa unn

ndu are na: « Utu tai bbo e-tee me dingaw te neenn ke ddang.» ²⁶ Ndil le yeke dingaw le ke singa ngaa unda ekii tee ne. ²⁷ Tar nya dewje le tɔyn are n̂-dujuje naa ke yo ke ne na: « Ddi a be neenn wa? Ne-tɔju ke siki ke ee ke singa ann. Dingaw neenn unn ndu are ndilje ke maji ang njaa kara ooje tae wa?» ²⁸ Yeenn ngaa ri Jeju aw bbar dɔ nange Galile te tɔyn.

Jeju ɔru rɔ-to rɔ mum Piyarje te

²⁹ Jeju in key-mbɔn naa te le Jiipije le tee, ngaa de ke Jake ke Jan dawje key le Simɔ de ke Andere. ³⁰ Mum Simɔje ke dene to tuwa-rɔ-to te, mba nee ke rɔ-to rɔ-tunga. A kake Jeju tee be a, n̂-pa tare dare. ³¹ Jeju ddee ngɔsi saa, uwa jia ngaa are nin taar. A rɔe ke tunga le wul ngaa nunn kutu dda ne wɔju dɔde.

Jeju ɔru rɔ-to rɔ dewje te banya banya

³² Lo-kul te ke kare ande a, dewje otoje nje rɔ-toje tɔyn ke nje ke eeje ke ndilje ke maji ang ddeeje ke de ke rɔ Jeju te. ³³ Dewje tɔyn ke me tɔku bbe te le mbɔnje naa ta key te le. ³⁴ Jeju ɔru rɔ-toje dang dang rɔ dewje te, ngaa n̂-tubba ndilje ke maji ang rɔ mareje te. A ninya ddew nare ndilje le kare paje tar ang mba ndilje le gereje ke maje.

Jeju inya Kapernayum a aw ta kila mber Tar ke maji

³⁵ Lo-kare te ke endɔɔ ke lo nayn uja ang bbay a, Jeju in ngaa tee ddaka. Ni me tɔku-bbe te le naw nisi lo te ke iya rɔe, naw duju Lubba. ³⁶ Simɔ de ke nje-mareje dawje ta sange. ³⁷ Toke dingaeje a, n̂-paje dareje na: « Dewje tɔyn aw sangije.» ³⁸ A Jeju pa arede na: « Jawje lo te ke ddang, bbeje te ke mbɔrje te neenn. Maji kare mila mber-tar neenn nunn tɔ. Mba m-ddee wɔju dɔ yeenn. ³⁹ Yeenn ngaa, n̂-nja nange Galile te tɔyn. Naw nila mber-tar me

key-mbɔn naaje te le Jiipipe ke nange teenn ngaa ɛ̂-tubba ndilje ke maji ang.

Jeju ɔru banji rɔ mare dew te

⁴⁰ Mare nje-banji ddee rɔ Jeju te, ɔsu mekeji gɔle nɔe te, ngaa nɔ nɔ gɔle te na: « Toke e-ndiki a, ase ta dda kare m-ddee maji.» ⁴¹ Jeju le ooe a ɛ̂-ddae ndoo ngaa ula jia ɔre ne a pa na: « M-ndiki te, e-ddee maji.» ⁴² Njange baa njaa a, banji le goto rɔ dingaw te le are rɔe ddee maji. ⁴³ Jeju le in ke dingaw le, ngaa njange baa goe te a tubbae, a pa are na: ⁴⁴ « Oo ke maje, e-pa tar neenn are dew kara ang. A aw tɔju rɔi are nje-polo-Lubba tenni oo. Goe te a, are ne-polo ke Moyiji unn ndu mbae le ta tɔju dewje tɔyn to rɔi ddee maji.» ⁴⁵ Dingaw le ɔtu a, aw pa go neje ke ingae le loje te tɔyn. Mba yeenn a, Jeju ase ta tɔju ne rɔe me mare tɔku bbe te ang ngaa. Nisi sayn ke bbeje, loje te ke iyaje rɔde, ngaa dewje inje loje te dang dang ddeeje rɔe te.

2

Jeju dda are dingaw ke debbe rɔe oy ddee maji

¹ Ndɔ ngaji goe te a, Jeju tel ddee Kaperenayum, a dewje ooje na nee key, ² Yeenn a, ɛ̂-ddeeje toke banya, are ta key te le ddaka njaa kara lo goto. Jeju aw tɔjude tar le Lubba. ³ Dingawje sɔ otoje mare dew ke debbe rɔe oy ddeeje saa. ⁴ A dingaje ddew ta kaw saa nɔ Jeju te ang mba dewje le bayanji nya. Yeenn a, dɔruje kem lo dɔ key te, er lo te ke Jeju ee te. Ngaa dulaje dew ke rɔe oy le ke tuwa laa baa ke kem lo dɔ Jeju te. ⁵ Toke Jeju oo koo-me te le dewje le a, pa are dew ke debbe rɔe oy le na: « Ngonum, tar majangje lei ɔru dɔi te.»

⁶ Mare nje-kɔruje gel Ndu ke eeje teenn le aw ejeje mede te na: ⁷ « Dew neenn pa tar baann mba ddi wa? Naw ɛ̂-taji Lubba wa?. Na bba a kase kɔru tar majang dɔ dew

te wa? Lubba kara baa a ase.» ⁸ Njange baa njaa Jeju gere tar ke daw dejeje ngaa pa arede na: « Eeje ke keje ke baann mba ddi wa? ⁹ Ta pa kare dew ke debbe rɔe oy le na: < Tar majang lei ɔru dɔi te, > wase: < In taar unn tuwa lei bbo e-nja, > ye ke dda ngeng ang ta pa wa? ¹⁰ A m-ndiki kare e-gereje to Ngonn le dew ee ke singa dɔ nange te neenn ta kɔru tar majang le dewje.» Yeenn a, n̂-pa nare dew ke debbe rɔe oy le na: ¹¹ « M-pa mari, in taar, unn tuwa lei bbo aw bbê lei.»

¹² Njange baa njaa, dingaw le ubba nange in kem dewje te le tɔyn ngaa unn tuwa laa a ɔtu. Dede tɔyn njaa tar nyade, ngaa dɔsuje gaji Lubba n̂-paje na: « Joo mare ne ke be ndɔ kara ang.»

Jeju bbar Lebi kare unn goe

¹³ Jeju tel aw kar tɔku ba te ke Galile. Dewje ke banya ddeeje rɔe te are naw n̂-tɔjude ne. ¹⁴ Toke naw n̂-nday a, noo Lebi ngonn le Alpe ke isi lo kuka lambo te. Jeju pa are na: « Unn gom.» Lebi le in taar bbo unn goe.

¹⁵ Goe te a, Jeju aw usa ne key le Lebi le. A nje-taaje nare lambo toke banya ke nje-ne-ddaje ke maji ang isije ta ne-kusa te le ke Jeju de ke nje-njaje goe te. Dede nya njaa daw dunnje go Jeju le. ¹⁶ Nje-kɔruje gel Ndu ke eeje mbɔn naa te le Parijiyenje ooje a, Jeju aw usa ne ke dewjeenn le tɔyn. Yeenn a, n̂-paje dareje nje-njaje-go Jeju te le na: « Mba ddi bba naw nusa ne ke nje-taaje nare-lambo ke dewje ke nje-ddaje neje ke maji ang wa?»

¹⁷ Jeju oo tar ke daw n̂-paje le ngaa pa arede na: « Dewje ke rɔde to ke maje ndikije ta koo nje-kare kuma ang. Dewje ke rɔde tode bba. Dewje ke ooje rɔde to dewje ke gate gate a m-ddee ta bbarde ang. M-ddee mba dewje ke gereje to n̂-toje to nje ne-ddaje ke maji ang.»

Tar dɔ mbete ne-kusa te

¹⁸ Mare ndɔ, nje-njaje-go Jan-Batise te, ke Parijiyenje daw dinyaje ne-kusa* a, dewje aw dujuje Jeju na: « Mba ddi bba nje-njaje-go Jan-Batise te ke nje-njaje-go Parijiyenje te aw inyaje ne-kusa a, nje-njaje goi te inyaje ne-kusa ang wa?» ¹⁹ A Jeju ilade te na: « Ejeje to dewje ke n̂-bbarde kusu taa naa te a kinyaje ne-kusa kare te ke nje-dene le isi ke de wa? Baann ang. Toke n̂-nayn ke de bbay a, daseje ta kinya ne-kusa ang. ²⁰ A kare a ddee ke da kɔru nje-dene le horode te a, da kinya ne-kusa bbay.

²¹ Dew a kunn ta-kubbu ke siki kila ne kem konn kubbu ang. Bbo n̂-dda toke baann a, ta-kubbu ke siki le a kɔru kem konn kubbu le kare tel bo uta ye ke kete bbay. ²² Ddem, dew a kungu ben ke siki me konn ku-endarje te ang. Bbo n̂-dda toke baann a, ben le a dda kare kuje le tirje, ngaa ben le kara a kula kɔrɔ ddem, ku-endaarje le kara a nayje ke kɔrɔ ddem. Kuje-endaarje ke siki a maji ta kungu ben ke siki me te.»

Tar dɔ ndɔ-kuwa-rɔ te

²³ Mare ndɔ-kuwa-rɔ, Jeju aw nday me ndɔɔ beleje te. A Nje-njaje goe te unnje kutu tije jinga beleje le ke ddew ddew. ²⁴ Yeennn ngaa Parijiyenje paje are Jeju na: « Oo, mba ddi bba nje-njaje goi te aw ddaje ne ke ndu leje mbete kare dew dda ke ndɔ-kuwa-rɔ wa?» ²⁵ Jeju ilade te na: « Ndɔ kara e-turaje Maketuru dɔ ne te ke Dabbiti dda ang wa? Ndɔ mare, bbo ddae, ne de ke nje ke unnje goe a dingaje ne ta kusa ang. ²⁶ A nande me key te le Lubba dɔ ndɔ te ke Abiatar a to ne to tɔku nje-polo-Lubba. Nusa mapaje ke dare Lubba to ne-polo ngaa nare nje ke unnje goe le tɔ. A ndu are ddew kare nje-poloje Lubba a ta usaje

* 2:18 2.18 Kinya ne-kusa to gusu ke ta kusa ne ang ddem, ta kay maann ang ddem, a kunn mare kare mba duju Lubba wɔju dɔ mare ne.

mapajeenn le.» ²⁷ Jeju pa arede bbay na: « Ñ-dda ndo-kuwa-ro wou du dew, bbo ñ-dda dew wou du ndo kuwa-ro ang. ²⁸ Mba yeenn a, nje ndo-kuwa-ro kara Ngonn le dew aw on doe to.»

3

Jeju dda are ji mare dingaw ddee maji

¹ Jeju tel aw key-mbon naa te le Jiipije. A mare dingaw ke jia oy ee key-mbon-naa te le. ² A Parijiyenje ke eeje teenn aw aaeje ta koo se na koru ro-to ro dingaw te le ke ndo-kuwa-ro wa? Mba ñ-ndikije ta kunda tar doe te. ³ Jeju pa are dingaw ke jia oy le na: « In taar kem dewje te neenn toyn.» ⁴ Goe te a, ñ-duju dewje le na: « Ndu are ddew ta dda maji ke ndo-kuwa-ro wase ta dda maji ang wa? Ta kaji dew wase ta kinyae kare noy wa?» A dewje le ndikije ta kilae tar te le ang. ⁵ Jeju aade toyn ke ungu. Roe neele ang mba dewje are mede ketere. Yeenn ngaa ñ-pa nare dingaw le na: « E-ndou jii.» Dingaw le ndou jia ngaa jia le ddee maji. ⁶ Parijiyenje le inje key-mbon naa te le teeje be a, uwaje du naa ke dewje ke me mbon-naa te le Erode ta koo ddew ke ta tol ne Jeju.

Dewje ke banya ddeeje ingaje Jeju

⁷ Jeju de ke nje-njaje goe te ouje rode awje kar ba te ke Galile a, dewje ke banya banya ouje goe. Dewje le inje Galile, ke Jude, ⁸ Jurusalam, ke nange te ke Idume. Dinje nange te ke tura Jurden te ke bbeje te ke toje mbor Tir te ke Sidon to. Ñ-ddeeje toke banya ro Jeju te mba dooje tar neje toyn ke Jeju aw dda. ⁹ Yeenn a, Jeju duju nje-njaje goe te kare dundaje mare toku to ngosi dareje, mba kare dewje ke banya le ubbaeje ang. ¹⁰ Mba, Jeju aw ou ro-to ro dewje te nya are, dewje toyn ke rode tode aw awje ke doe te doete ta kore ke jide. ¹¹ Toke nje ke ndilje ke

maji ang aw ddade ooeje a, n̂-teeje dosoje nangê n̄-gole te ngaa duruje ekii na: « E-to ngonnn le Lubba.» ¹² A Jeju nd̄oru mbide nya kare n̂-paje tare dewje ang.

Jeju mbere nje-njaje goe te d̄oku gire joo to nje-kayn-kulaje

¹³ Goe te a, Jeju al mare ddingiri ngaa, bbar dewje ke mee ndikide are dawje r̄oe te. ¹⁴ N̂-mbere mareje d̄oku gire joo kare n̂-naynje saa ddem, kare nulade nare daw dilaje mber Tar ke maji ddem. ¹⁵ Narede singa ke ta tubba ne ndilje ke maji ang. ¹⁶ Dewje ke d̄oku gire joo ke n̂-mberede le to: Sim̄ ke Jeju unda ria na Piyar, ¹⁷ Jake de ke nḡok̄oen Jan ke toje to ngann le Jebede. Jeju unda ride na Boanerejese, gele na: « Dingawje ke toje toke le ndi ke ndange.» ¹⁸ Andere ke Pilipi, Batalami ke Matiye, Toma ke Jake ngonnn le Alpe, Tade ke Sim̄ ke daw n̂-bbare to « Dew ke ndiki bbe laa nya», ¹⁹ ke Judase Isikariyote nje kunn d̄o Jeju.

Nje-nujuje le Jeju ndikije ta k̄oreje k̄otuje saa

²⁰ Jeju tel key ngaa goe te a, dewje banya banya tel mb̄onje naa are, ne-kusa njaa kara ne de ke nje-njaje goe te dingaje ddew ta kusa ang. ²¹ Nje-nujuje laa ooje tare, ngaa ddeeje ta kuwae kaw saa mba n̂-paje na: « D̄o Jeju turu.»

Jeju ila tar dewje te ke undaje tar d̄oe te

²² Nje-k̄oruje gel Ndu ke inje Jurusalam paje na:« Belejebul*isi mee te.» N̂-paje bbay na: « Mbay le ndilje ke maji ang le a are singa ta tubba ne ndilje ke maji ang le.»

²³ Yeenn ngaa, Jeju bbarde, ngaa unn mare ne-k̄oju mare pa ne tar arede na: « Satan a kase tubba Satan toke baann wa? ²⁴ Toke dewje ke me bbe-k̄on te ke kara baa

* 3:22 3.22 Ooje Luku

aw tinje naa a, bbe-kɔn le a kase naysn ang. ²⁵ Ngaa bbo toke dewje ke me nuju te ke kara baa tinje naa a, nuju le a kase naysn ang. ²⁶ A toke Satan dda ddɔ ke rɔe njaa, a bbo n̂-kaysn rɔe danna joo a, na kase naysn ang, laa a goto ngaa.»

²⁷ « Dew a kase kande me key te le nje-singa ta koto ne-kingaje laa njaa baann ang. Maji kare nuwae n̂-tɔe bba. A toke n̂-tɔ nje-singa le a, na kase ta taa neje tɔyn ke toje me key te laa.

²⁸ Tɔkɔrɔ njaa m-pa marese: Lubba a kɔru tar mjangje, ke tar ne-tajije tɔyn ke dewje tajeje dɔde te. ²⁹ A dew ke taji Ndil-me-nda, tar a kɔru dɔe te ndɔ kara ang. Mba tar majang ke ke ndɔ ke ndɔ to dɔe te mban.»

³⁰ Jeju pa tar ke de toke baann mba n̂-paje na: « Ndil ke maji ang isi mee te.»

Kɔn Jejuje, ke ngakɔenje ke tɔkɔrɔ

³¹ Goe te a, kɔn Jejuje, ke ngakɔn Jejuje n̂-ddeeje darje ddaka ngaa dulaje dew kare bbare. ³² Dewje toke banya isije mbɔr Jeju te le ngaa, n̂-pa dare na: « Oo, kɔinje, ke ngakɔinje ke dingaw ke nje ke dene deeje ddaka, ngaa n̂-dujije.» ³³ Jeju ilate na: « Na a to kɔmje ngaa, nje ke dda bba toje to ngakɔmje wa? ³⁴ Goe te a, naa dewje ke isije gukueje le ngaa n̂-pa na: « Ooje, kɔmje ke ngakɔmje a isije neenn.» ³⁵ Mba dew ke dda ne ke me Lubba ndiki a to ngokɔm, to kɔnanem, ngaa to kɔmje.»

4

Gusu-tar dɔ nje-ne-dubbu te

¹ Jeju tel aw tɔju ne kar tɔku ba te ke Galile a, dewje ke banya mbɔnje naa rɔe te. Yeenn a, naal mare tɔku to nisi me te. Tɔku to le to dɔ maann te, a dewje le arje taa maann te le ngɔsi. ² N̂-tɔjude neje nya ddew gusu-tar te.

Ñ-pa me ne-tɔju te laa le na: ³ « Ooje, mare ndɔ, mare dew aw ndɔɔ ta dubbu ne. ⁴ A toke naw ñ-dubbu ne le a, mare kande ne le gayn dɔr ddew te. A eelje ddeeye ngaa ɔnje. ⁵ Mare kande neje le gaynje lo te ke to er ke nange ndeer te ang. Kande neje le teeje njange baa mba nange ke ke te ndeer ang. ⁶ A toke kare ɔsu nya a, puru kare le ɔn koje ke teeje le. Ñ-tutuje mba ngirade ande nangê ke maje ang. ⁷ Mare kande koje le gaynje me konnje te. Konnje le ngalje ngaa taa dɔde are dandeye kande ang. ⁸ A mare kande koje le gaynje dɔ nange te ke maji. Ñ-teeje, ñ-nduje ngaa dandeye. Mareje andeye dɔmuta, mareje dɔmisan, mareje dɔdɔku.» ⁹ Ngaa ñ-pa na: « Dew ke mbia to ta koo ne tar a, oo.»

Jeju tɔju ne ke gusu-tar mba ddi wa?

¹⁰ Toke Jeju aw ddew ew ke dewje ke banya a, nje-kayn-kulaje ke dɔku gire joo ke dewje ke aw njaje saa le dujeje tar ɔju dɔ gusu-tarje ke naw ñ-tɔju ne ne le. ¹¹ Nilade te na: « Sese Lubba are e-gereje tar Bbe-kɔn laa ke to tar ke iya rɔe. A kese dewje, gusu-tar a daw pa ne tare darede.

¹² Baann bba,

«Da kaaje lo ke maje, a da kooje ne ang ddem,

da kooje tar ke mbide ke maje, a da gere kande ang.

Baann ang a, da telje rɔ Lubba te kare ɔru tar dɔde te.» »

Jeju ɔru gel gusu-tar ke dɔ nje-ne-dubbu te le

¹³ Goe te a, Jeju dujude na : « E-gereje gel gusu-tar neenn ang wa? Yeenn a, a gereje kande kese gusu-tarje tɔyn toke baann wa? ¹⁴ Dew ke aw dubbu kande koo le to ddew kara baa ke dew ke aw ila mber tar le Lubba. ¹⁵ Mare dewje toje toke le mbɔr ddew ke tar le Lubba le oso ke te. Kake dooje Tar le be a, Satan ddee ngaa ɔru tar ke ñ-dubbu le mede te ke ddang. ¹⁶ Mareje toje toke le loje ke to er. Dooje tar le a, ñ-taaje tar le njange baa ke rɔ-neel.

¹⁷ A dinyaje tar le dare ngirae uwa nange mede te ang. *Î-naynje* ddewe te ang. Toke ne-wungu wase ne-singa ddee ingade wɔju dɔ tar le a, *Î-tusuje* dinyaje njange baa. ¹⁸ Mareje taaje tar le toke le ko ke oso horo konnje te. Dooje tar le, ¹⁹ a keje tar wɔju dɔ neje te ke nangê neenn, kem-nda ne-kingaje ke bbo neje dang dang ke aw ere dew andeje mede te ngaa, taa dɔ tar le are ande ang. ²⁰ A mareje taaje tar le ddew kara baa toke ko ke oso nange te ke maji. Dooje tar le, *Î-taaje* tar le ngaa tar le ande. Mareje andeje dɔmuta, mareje dɔmisan, mareje dɔdɔku.»

Gusu-tar dɔ lambe te

²¹ Goe te a, Jeju pa arede na: « Dew a kila puru lambe te kaw kunda me jo te wase kɔy tira te wa? Na kunda dɔ mare ne te taar ang wa? ²² Ne tɔyn ke to lo-kiyae te a tee ke ddaka kem dewje te. Ngaa ne tɔyn ke *Î-kusu* dɔe a tee kem dewje te. ²³ Dew ke mbia to ta koo ne tar a oo.» ²⁴ Jeju pa arede bbay na: « Ooje tar neenn ke maje. Ne ke unnje wɔjuje ne ne areje dew, Lubba a kunn kɔju ne ne karese tɔ. Na kila mare dɔe te karese. ²⁵ Mba dew ke ee ke ne, a kare mare dɔe te. A dew ke ee ke ne ang, ne ke ten baa kara da kɔru jia te.»

Gusu-tar dɔ ko te ke tee ke dɔe baa

²⁶ Jeju pa bbay na: « Bbe-kɔn le Lubba to ddew kara baa toke dew ke dubbu ko me ndɔɔ te laa. ²⁷ Goe te a, le *Î-tibbi* wase *Î-tibbi* ang til ke kare njaa kara ko le aw tee ngaa ndu. A ne nje ndɔ le *Î-gere* gusu ke ko le aw tee ne ang. ²⁸ Nange njaa dda are ko le tee. Dɔngɔre, ko le tee, goe te a dɔe tee ngaa bba kande tee dɔe te. ²⁹ Toke kande ko le sange ke maje a, nje-ndɔɔ le unn kutu tuka mba kare kujae ase ngaa.»

Gusu-tar dɔ kande kake te ke ria na Mutarde

³⁰ Jeju tel pa na: « Ddi bba ja kunn kōju ne Bbe-kōn le Lubba wa? Gusu-tar ke baann bba ja kunn ta pa ne tare wa? ³¹ Bbe-kōn le Lubba to ddew kara baa toke le kande kake ke ria na mutarde. Kare dubbue a, to kande ko ke to ten baa uta kese kande koje tōyn ke dō nange te. ³² Toke n̂-dubbe a, n̂-tee n̂-ngal nuta kese koje tōyn ke me ndōō te. Barkemeje ngalje to bbeel are eelje kara aseje ta dda key lede baenje te.»

³³ Jeju aw tōju ne ddew gusu-tarje te nya toke baann. Naw n̂-tōju ne le ke gusu ke ta kare n̂-gereje kande. ³⁴ Gusu-tar dōrō a n̂-pa ne tar narede. A toke ne de ke nje-njaje goe te disije ke karede baa a, nōru gel neje tōyn narede.

Jeju ndange bamburanbo are ew rōe

³⁵ Lo-kul a, Jeju pa are nje-njaje goe te na: « Jawje tura tōku ba te.»

³⁶ Yeenn ngaa dōtuje dinyaje dewje ke banya le. Nje-njaje-go Jeju te le unneje ke tōku to ke nisi me te le awje saa. Mare tōku toje eeje ngōsi saa tō. ³⁷ A ta koo a, mare bamburanbo in aw ula ke singa are maann le aw lenge ngaa ungu me to te le, nayn sen baa kare ddusu. ³⁸ A Jeju to aw tibbi kutu tōku to te le. N̂-gete dōe ke ne-gete-dō. Yeenn ngaa nje-njaje goe te uruje ekii ndoleje na: « Nje-ne-tōju, koy ke ja ta koy neenn oo to ne ang wa?»

³⁹ Toke Jeju ndol a, n̂-ndange bamburanbo le ngaa pa are maann le na: « E-to ddekeke, ew rōi!» Yeenn ngaa bamburanbo le ew rōe ngaa lo ddee to yenene. ⁴⁰ Goe te a Jeju pa are nje-njaje goe te na: « Bbeel ddase be mba ddi wa? Koo me te lese goto bbay wa?» ⁴¹ A Bbeel ddade nya are n̂-dujuje na, na: « Dew neenn to dew ddi bba lel ke maann kara aw ooje tae wa?»

5

Jeju tubba Ndil ke maji ang rɔ mare dew te

¹ Jeju de ke nje-njaje goe te n̄-teeje tura tɔku ba te ke Galile nange te le dewje ke Gadara. ² A toke Jeju in me tɔku to te le uru nangê a, njange baa njaa mare dingaw ke ee ke ndilje ke maji ang in dɔbareje te tee ngaa tila keme. ³ Naw n̄-to dɔbareje te le are kula njamji njaa kara dew ke a kase ta tɔe ne ang. ⁴ Mba ke ndɔ tɔyn njaa bbo n̄-tɔe ke kula njamji ngaa dilae poro a, n̄-ti kula le ngaa n̄-tete ande nare ke dilae ne poro le. Dew ke ee ke singa ta kuwae kore nange kare n̄-to ddekeke goto. ⁵ Til ke kare naw nja dɔbareje te ke dɔ ddingirije te ngaa naw nuru ekii ddem naw njare rɔe ke erje nare are do.

⁶ Toke noo Jeju ddew ew a, nayn naw nɔsu mekeje gɔle nangê nɔe te. ⁷ Nuru ekii ke taar na: « Jeju Ngonn le Lubba ke isi ddotu dara te nu. Ddi a e-ndiki rɔm te wa? Muwa gɔli ke ri Lubba, ula kem ndoo ang.» ⁸ N̄-pa tar baann mba pa ke Jeju pa are na: « Ndil ke maji ang, e-tee me dingaw te neenn ke ddang.» ⁹ Jeju duje na: « Rii na na wa?» Nilae te na: « Rim na banya banya» mba, n-bayan nya. ¹⁰ Ngaa n̄-dda rɔe to ndoo nɔ-gɔl Jeju te nya kare tubbade nange teenn ke ddang ang.

¹¹ Kusu bereje aw usaje ne ngɔsi ke ddingirije le. ¹² A ndilje ke maji ang le uwaje gɔl Jeju na: « Ulaje me bereje te tonn, are jande mede te.» ¹³ Jeju ndiki te ke de are n̄-teeje me dingaw te le ngaa dandeje me bereje te le. Bereje le tɔyn kɔrde aw ngɔsi ke doro joo. Dinje kare ddingirije te le ke ngɔru ngaa n̄-gayje me tɔku ba te le doyje.

¹⁴ Nje ngemje bereje le aynje aw paje tare me tɔku bbe te le ddem, ngann bbeje te ddem ngaa dewje ddeje ta koo ne ke tee le. ¹⁵ Toke n̄-teeje rɔ Jeju te a, dooje dingaw ke ndilje ke maji ang banya banya isije mee te le. Nisi nangê. Nula kubbu rɔe ngaa keje laa tel ddee ke maje.

Dede tɔyn bbeel ddade. ¹⁶ Dede ke dooje neenn le dɔruje gel ne ke inga dingaw le, ke ne ke inga bereje le dare dewje le. ¹⁷ Yeenn ngaa n̂-nɔnje nɔ-gɔl Jeju te kare ɔtu nange te lede ke ddang.

¹⁸ Kare ke Jeju aw aal tɔku to a, dingaw ke n̂-tubba ndilje ke maji ang mee te le dda rɔe to ndoo nɔ-gɔle te na: « M-ndiki ta naysi sei.» ¹⁹ Jeju ndiki te ang, a pa are na :« E-tel key lei, horo nujuje te lei, ta ɔru gel ne ke Ebbe-dewje dda sei ddew me maji te laa le arede.» ²⁰ Dingaw le aw ngaa pa tar neje tɔyn ke Jeju dda saa le nange te ke tɔku bbeje ke doku eeje te. Dewje tɔyn ke ooje tar le, tar le gange singade.

Jeju aji ndol ngonn le Jayirusu, ngaa aji mare dene

²¹ Toke Jeju unn tɔku to tura maann te le teel a, dewje ke banya ddee mbɔnje naa rɔe te ta ba te. ²² Mare nje kɔn dɔ key-mbɔn naa le Jiipije ddee tee. Toke noo Jeju a, n̂-tee noso nɔ gɔle te ngaa, ²³ n̂-nɔ nɔ-gɔle te n̂-pa na: « Ngunnum ke dene a ta koy. E-ddee ila jii dɔe te are naji, ta nisi kem baa.» ²⁴ Jeju ɔtu aw saa. Dewje ke banya ɔruje goe ngaa aw ubbaeje ke yo ke ne.

²⁵ Mare dene ee horo dewje teenn le. Mese aw ddee rɔe te ase bbal dɔku gire joo. ²⁶ Noo ndoo nya ji nje-kareje kuma te. Nare laa nunga tɔyn mbae. A ninga ne ke maji kara goe te ang. Rɔ-to le aw aw ke kete kete. ²⁷ Dene le oo tam Jeju. Yeenn a, n̂-ddee nande horo dewje te le er giri Jeju te ngaa nɔru kubbu laa ke jia. ²⁸ Mba n̂-pa mee te na: « Bbo ta kubbu laa baa njaa bba mɔru kara rɔm a ddee maji. ²⁹ Kare teenn njaa, mese ke aw ddee rɔe te le gange ngaa n̂-gere to rɔ-to le ne le nunga. ³⁰ Njange baa njaa, Jeju gere to mare singa in rɔ ne te tee. N̂-turu rɔe dann dewje te le ngaa n̂-duju na: « Na ɔru kubbu lem wa?» ³¹ Nje-njaje-goe te ilaeje te na: « Oo dewje ke banya ke aw ubbaije ke yo ke

ne neenn ke maje a, e-tel e-duju se na ɔru kubbu lei wa, toke baann wa?» ³² A Jeju aw ıla keme ta koo dew ke dda neenn le. ³³ Dene le gere ne ke ingae le are bbeel ngaa aw isa. Yeenn ngaa ɦ-ddee noso nɔ ɡɔl Jeju te le ngaa, ɦ-pa tar ke tɔkɔrɔ nare. ³⁴ Jeju pa are na: « Nggunnum, koo-me te lei ajii. Aw ke me-wul lom ke rɔ ke maji.»

³⁵ Kare ke ɦ-nayn naw ɦ-pa tar bbay a, mare dewje inje key le Jayirusu le ddee paje areje na: « Nggonni le oy mban, a aw jɔku nje-ne-tɔju le bbay mba ddi wa?» ³⁶ Jeju aa lo ke tar te lede le ang, ngaa pa are Jayirusu na: « Are bbeel ddai ang. Ka njaa oo mei te a, bbaye.» ³⁷ Piyar, ke Jake de ke ngokɔen Jan a nare daneje a bbaye, bbo mare dew dang ang. ³⁸ Toke ɦ-teeje key le Jayirusu le a, Jeju oo dewje ke aw ddaje rɔde, aw nɔnje ngaa aw ndingaje ne rɔde nya nya. ³⁹ Nande key ngaa ɦ-pa narede na: « Aw ddaje rɔse ngaa aw nɔnje mba ddi wa? Ngonn le oy ang, ka a naw ɦ-tibbi.»

⁴⁰ A dewje le kokeje. Yeenn ngaa, nare dewje tɔyn teeje ddaka, a bɔ ngonnje le, ke kɔn ngonnje le, ke dewje ke danneje a nare dandaje saa lo te ke dila ngonn le ke te. ⁴¹ Nuwa ji ngonn le ngaa ɦ-pa nare na: « Talita kum.» Kande tar le na: « Ngonn ke dene, m-pa mari, in taar.»

⁴² Njange baa njaa a, ngonn ke dene le in taar aw nja. Nee ke bbal dɔku gire joo. Ne le dum dɔ dewje tɔyn ke eeje lo teenn le. ⁴³ A Jeju ndɔru mbide nya kare ɦ-paje tare dare dew oo ang. Goe te a, ɦ-pa narede na: « Areje ne nusa.»

6

Dewje ke Najarete ooje mede te ke Jeju ang

¹ Jeju ɔtu lo teenn ngaa tel bbe te ke nisi te, ke to Najarete. Nje-njaje goe te danneje. ² Ndɔ-kuwa-rɔ a, Jeju aw tɔju ne dewje me key-mbɔn naa te le Jiipije. Ne-tɔje

laa le gange singa dewje ke banya ke aw ooje ne-toju laa le, ngaa paje na: « Ninga neje neenn tɔyn dda wa? Na are kem-kare, ke singa ta dda ne ne-mɔrije ke be wa? ³ Nje-dda kake le ann ang wa? Ñ-to ngonon le Mari ang wa? Ngakɔenje a to Jake, ke Jojese, ke ngokɔn Jude de ke Simɔ ang wa? Ngakɔnane isije a isije ke je neenn ang wa?» Neenn dda are ñ-mbeteje ta koo mede te saa. ⁴ Yeenn ngaa, Jeju pa arede na: « Dewje aw walje nje-kila mbertar le Lubba kесе loje te tɔyn, bbo bbe te ke nisi te, horo nujuje laa, wase me key te laa ang.» ⁵ Jeju ase ta dda ne-mɔri kara lo teenn ang. Bbaye njaa to mare nje-rɔ-toje ke nila jia dɔde te nare rɔ-to lede nunga. ⁶ A tar nya Jeju wɔju dɔ koo ke dooje mede te ang le.

Jeju ula nje-kayn-kulaje laa ke dɔku gire joo

Goe te a, Jeju nja me ngann bbeje te tɔyn ke mbɔr Najarete te mba toju ne. ⁷ Jeju bbar nje-kayn-kulaje laa ke dɔku gire joo le. Nulade joo joo. Narede singa ta tubba ne ndilje ke maji ang. ⁸ Nunn ndu narede na: « Unnje ne kara mba kaw lese ang. Unnje mapa ang ddem, bbɔl ang ddem, unnje nare ilaje me bbɔl te ke bberse te ang ddem. Kake a ta uwaje jise te. ⁹ Ulaje ne-gɔlje lese. A awje ke kubbuje ke taar joo ang.» ¹⁰ Jeju pa arede bbay na: « Toke e-teeje mare lo te, a bbo ñ-taase ke key a, e-naynje ke teenn ndereng ndɔ ke a kɔtuje ne. ¹¹ Toke dewje ke mare bbe te ndikije ta taase ke key ang, ngaa dooje tar lese ang, a bbo a ta kɔtuje lo teenn a, e-tundaje bum nange ke gɔlse te. Nayn to naji lese a ɔruje.»

¹² Nje-njaje-go Jeju te le awje ngaa ilaje mber kare dewje turuje mede. ¹³ Ñ-tubbaje ndilje ke maji ang banya banya, dilaje ubbu dɔ nje-rɔ-toje te dare rɔ-toje lede nunga.

Tar yo le Jan-Batisi

¹⁴ Tɔku-mbay Erode oo tar le Jeju mba ria bbar ke lo tɔyn. Mare dewje paje na: « Jan-Batisi a in horo dewje te ke oy tee! Mba yeenn a, nee ke singa ta dda ne nemɔrije.» ¹⁵ Mareje paje na: « To Eli.» A mareje paje na : « To mare Nje-kila mber-tar le Lubba toke nje-kilaje mber-tar le Lubba ke lew ann.» ¹⁶ Erode oo tarje le baann a, pa na: « Jan ke mare n̂-gange dɔe le a in horo dewje te ke oy tee.»

¹⁷⁻¹⁸ Dɔ ndɔe teenn, Erode Antipase taa Erodiade dene le ngokɔen Pilipi. Yeenn a Jan-Batisi pa are Erode le na: « Ee ke ddew ta taa dene le ngokɔin ang.» Mba yeenn a, Erode unn ndu kare duwa Jan n̂-tɔe ngaa dilae key-kula te. ¹⁹ Erodiyade mbete Jan ke me kara ngaa ndiki kare n̂-tɔl Jan le a, ninga ddew ang, ²⁰ mba Erode aw bbel Jan le nya. N̂-gere to Jan to dew ke to gate gate ddem, dew ke Lubba undae dang ddem, are naw ngeme ke maje. Toke noo tar ke Jan aw pa a, n̂-gere ne ke na dda ang. A dɔ ye teenn kara, n̂-ndiki nya ta koo tarje laa.

²¹ A mare ndɔ, ddew ɔru are Erodiyade. To ndɔ ke Erode inga mare bbal kara dɔ mare te, are n̂-dda kusu n̂-bbar ne tɔku-dewje ke aw ddaje saa kula, tɔku mbambaje laa, ke tɔku dewje ke Galile. ²² Ngonn le Erodiyade ke dene ande me key te le ngaa unn kutu la. A la laa le neel Erode de ke nje ke n̂-bbarde le nya. Yeenn ngaa Erode le pa are ngonn ke dene le na: « E-dujum ne ke mei ndiki a, ma kari.» ²³ Nunda yo nare na : « Ne tɔyn ke e-dujum a ma kari. Le to debbe bbe-kɔn lem njaa bba e-duju kara ma kari.» ²⁴ Ngonn ke dene le tee aw inga kɔenje ngaa dujue na: « Ddi a ta m-duju wa?» Kɔenje ilae te na: « E-duju dɔ Jan-Batisi.»

²⁵ Ngonn ke dene le tel ke ngɔru aw inga tɔku-mbay le ngaa pa are na: « M-ndiki kare arem dɔ Jan-Batisi me tɔku pambala sambe te bbasine neenn njaa.» ²⁶ Rɔ tɔku

mbay le neele ang njaa nyɔm. A wɔju dɔ yo ke nunda nɔ dewje te ke n̂-bbarde le, nase ta mbete ang. ²⁷ Yeenn ngaa, njange baa njaa nunn ndu nare mare mbamba laa kara kare ddee ke dɔ Jan-Batise le are. ²⁸ Mbamba le aw key-kula te ngaa gange dɔ Jan-Batise le. Nila dɔe le me pambala sambe te, ngaa n̂-ddee ne nare ngonn ke dene le are ngonn ke dene le are kɔenje. ²⁹ Toke nje-njaje-go Jan te le oje tare a, daw dunn ninne n̂-dubbje.

Jeju are ne-kusa dewje doro mi

³⁰ Nje-kayn-kulaje telje rɔ Jeju te ngaa paje go neje tɔyn ke n̂-ddaje, ke neje ke n̂-tɔjuje dewje dareje. ³¹ Dewje banya aw ddeeje a mareje aw telje are ne-kusa kara Jeju de ke nje-kayn-kulaje laa le dingaje ddew ta kusa ang. Yeenn a Jeju pa arede na: « Sese, e-ddeeje awje sem lo te ke dewje goto ke te are uwaje rɔse sen.»

³² Dunnje tɔku to ngaa dɔruje rɔde dawje ke lo te ke dewje goto te.

³³ A dewje nya oode kaw de te ngaa gɔɔnjede gere. Yeenn a, dinje tɔku bbeje te dang dang tɔyn ngaa daynje daw n̂-teeje lo teenn le kete dare Jeju de ke nje-kayn-kulaje.

³⁴ Jeju in me tɔku to te le uru nangê a, oo dewje ke banya le ngaa, noo kem to ndoo lede mba n̂-toje ddew kara baa toke bateje ke nje-ngemde goto. Yeenn ngaa, nunn kutu tɔjude neje nya nya. ³⁵ Kare nday nya, ngaa nje-njaje go Jeju te le awje rɔe te ngaa paje areje na: « Lo neenn to me mu baa, ngaa lo kara aw ndul ngaa. ³⁶ E-tubba dewje neenn are dawje dɔ-ndɔje te, ke me ngann bbeje te ke to ngɔsi neenn are daw n̂-ndokoje ne dusaje.» ³⁷ A Jeju ilade te na: « Sese njaa arejede ne are dusa.» Nje-kayn-kulaje le dujeje na: « Ta jaw ndoko mapa ke kande nare kɔr joo bba ta karede dusa wa?» ³⁸ Jeju dujude na: « Eeje ke mapa

baann wa? Aw ooje.» Daw doo ngaa, ñ-paje dare na: « Jee ke mapa mi ke kanjije joo.»

³⁹ Yeenn ngaa Jeju unn ndu arede kare dare dewje le tɔyn uwaje dɔ naa ke loe loe ngaa isije dɔ muje te ke tebbe. ⁴⁰ Dewje le isi nangê ke kulae kulae dɔdɔku dɔdɔku, a mareje dɔmi dɔmi. ⁴¹ Jeju jin mapa ke mi ke kanji ke joo le ngaa, unn keme ke taar, a are wooyo Lubba. Ñ-tete mapa le ngaa nare nje-nje-njaje goe te kare ñ-kaynje dewje ke banya le. Jeju kayn kanjije ke joo le dewje le tɔyn tɔ. ⁴² Dewje le tɔyn usaje are mede ndann. ⁴³ Nje-njaje go Jeju te le mbɔnje kese ke nayn ddusu ngann kare dɔku gire joo. ⁴⁴ Horo dewje te tɔyn ke usaje ne le dingawje eeje doro mi.

Jeju nja dɔ maann te

⁴⁵ Njange baa goe te a, Jeju ndase nje-njaje goe te kare aal tɔku to ta kaw nginae tura tɔku ba te er Betesayida. A ne, ñ-nayn ta tubba dewje ke banya le kare ñ-telje. ⁴⁶ Goe te a, naw dɔ mare ddingiri te ta duju Lubba. ⁴⁷ Lo-kul a, tɔku to le tee dann maann te ngaa, a Jeju nayn ke kare baa nangê. ⁴⁸ Noo a, nje-njaje goe te le aw ddaje singa nya bba aw lelje tɔku to le mba yel ula aw tila kemde. Kare te ke lo mɔngu yenene a, Jeju le nja dɔ maann te aw ke rɔde te ngaa a ta ndayde. ⁴⁹ Toke dooje naw nja dɔ maann te le a, dejeje to uma ann. Yeenn a, duruje ekii. ⁵⁰ Mba dede tɔyn njaa daw dooje are bbeel uta dɔde. A, njange baa njaa ñ-pa ke de tar na: « Areje wurse oso nangê, e-bbeelje ang, ema ann.

⁵¹ Naal tɔku to le nisi mbɔrde te a, yel le ew rɔe. Tar nya nje-njaje go Jeju te le. ⁵² Mba ne-mɔri ke Jeju dda ddew mapa te ke ñ-kayn dewje le tɔjude mare ne kara ang bbay. Mede nayn aw ketere.

Jeju ɔru rɔ-to rɔ dewje te nange te ke Jenejarete

⁵³ Jeju de ke nje-njaje goe te ñ-gangeje ba le ngaa, ñ-teeje nange te ke Jenejarete ngaa duruje nange. ⁵⁴ Kake duruje nangê be a, dewje ooje Jeju ngaa gereje. ⁵⁵ Yeenn a, dewje awje ke ngɔru dɔ nange te le tɔyn ngaa, lo ke doo na Jeju le ee ke te a, daw ke nje-rɔ-toje ke te dareje ke tuwaje lede baa baa. ⁵⁶ Lo tɔyn ke Jeju aw ke te, tɔku bbeje te wase ngann bbeje te, ke dɔ-ndɔɔje te kara, dewje ddeeje ke nje-rɔ-toje nata, ngaa waleje na: « Inyade are ta-kubbu lei baa kara dɔruje ke jide.» Yeenn ngaa dede ke dɔreje ta-kubbu laa le, rɔ-to lede nunga.

7

Tar ne-ji-bbeje

¹ Parijiyenje, ke mare nje-kɔruje gel-ndu ke inje Juruusalem ddeeje mbɔnje naa rɔ Jeju te. ² Dooje a, mare nje-njaje goe te usaje ne ke jide ke ne-yerew ɔru. Ñ-tokoje jide ang.

³ Mba, Parijiyenje ke kese Jiipije tɔyn, aw ngemje ne-ji-bbeje le kadedeje. Ñ-tokoje jide ke maje bba dusaje ne. ⁴ Toke dinje lo te ke dɔ dewje mbɔn naa ke te a, ñ-tokoje rɔde ta kɔru ne yerew ke ddang rɔde te bba dusaje ne. Daw ngemje mare ne-ji-bbeje le kadedeje nya toke le: Gusu toko engoje, joje, ke sambeje.

⁵ Yeenn a, Parijiyenje ke nje-kɔruje gel-Ndu dujuje Jeju na: « Mba ddi bba nje-njaje goi te aw ddaje ne ke turu nduje le kajeje ang a, aw usaje ne ke jide yerew wa?» ⁶ Jeju ilade te na : « See nje-ngemje, Ejayi ila mber dɔse te ke dɔgɔle. Ñ-pa na:

« Maketuru le Lubba na: ‹Dewje neenn aw walem taade te
baa,
a mede to dang sem.

⁷ Polo ke daw polom
to ne kara ang,

mba neje ke daw ñ-tòjuje
toje to nduje ke inje ta dewje te baa.» »

⁸ Jeju pa bbay na: « Inyaje Nduje le Lubba a, nduje ke inje ta dewje te a aw bbeelje.» ⁹ Ñ-teel ñ-pa bbay na: « E-mbeteje Nduje le Lubba tɔkɔɔ njaa, a ne-ji-bbeje le kaseseje a aw ngemje. ¹⁰ Mba Moyiji pa na: « Oo ta bɔije ke kɔinje». Ñ-pa tɔ na: « Dew ke ndɔɔl bɔeje wase kɔenje a, maji kare ñ-tɔle.» ¹¹ A sese, e-paje na: « Toke dew pa are bɔeje wase kɔenje na ñ-ndiki ta kume ke mare ne, a ne le to korban, kande tar le na: «Ne ke dew ngem ta kare Lubba,» a, ¹² sese areje ddew dew le kare ɔku ne le bɔeje wase kɔenje le. ¹³ Gusu ke baann a aw tujuje ne tar le Lubba are ddee to ne ke baa ddew ne-ji-bbeje te ke aw tɔjuje. Aw ddaje mare neje nya toke baann tɔ.»

Ne ke aw dda bba dew aw ddee to ne-yerow

¹⁴ Goe te a, Jeju bbar dewje ke banya le ngaa, pa arede na : « Ooje tar lem ke maje bbo e-gereje kande. ¹⁵ Mare ne ke in ddaka ande me dew te ke a ddae kare ñ-ddee to ne-yerow goto. Ne ke in me dew te tee ke ddaka a, a kase ddae kare ñ-ddee to ne-yerow.» ¹⁶ Dew ke mbia to ta koo ne tar a, maji kare oo tar neenn.

¹⁷ Toke ninya dewje ke banya le ddew ew, ngaa naw ande me key te a, nje-njaje goe te dujeje gel gusu-tar neenn le. ¹⁸ Jeju ilade te na: « Sese kara e-gereje ne ang tɔ wa? Ne kara ke in ddaka ande me dew te, ke a kase dda kare ñ-ddee to ne-yerow goto. E-gereje neenn ang wa? ¹⁹ Mba ne le ande bbengere te ang. Aw mee te, ngaa goe te a, tee mee te ke ddang. Ddew tar te neenn, Jeju tɔju to dew a kase kusa ne tɔyn.

²⁰ Ñ-pa bbay na: « Ne ke in me dew te tee ddaka a, aw ddae are ñ-ddee to ne-yerow. ²¹ Mba kejeje ke maji ang aw inje me bbengere dew te key bba aw ddaje are dew aw

dda kaya, bboko, aw tɔl dew, ²² aw dda lo-to-majang, dda bbo ne-kinga, mee aw maji ang. Naw nula dew naa te, naw dda ne ke ke dɔgɔle ang, naw nunda me ke dew, naw nane de dew, noo rɔe bo, ngaa n̂-dda ne mbe. ²³ Neje tɔyn ke maji ang neenn le tɔyn inje me dew te bba aw ddaeye are n̂-ddee to ne-yerew.»

Koo me te le dene ke to Jiipi ang

²⁴ Jeju ɔtu lo teenn, aw nange te ke Tir. Nande me mare key te, a n̂-ndiki kare dew gere to nee lo teenn ang, a dewje gɔnje gereje. ²⁵ Mare dene ke ndil ke maji ang ee me ngonne te oo tare ngaa ddee ke tɔke oso nɔ gɔle te. ²⁶ Dene le to Gereke, duje Penisi, nange te ke Siri. N̂-duju Jeju kare tubba ndil ke maji ang le me ngonne te le. ²⁷ Jeju pa are na: «Inya are ngannje usaje ne mede ndann bba. Mba maji kunn ne-kusa le ngannje kila kare ngann bisije ang.» ²⁸ Dene le ilae te na: «Ye njaa ann, nje-ne-tɔju, a ngann bisije aw usaje baburu ne-kusaje ke nganje inyaje are aw gayn kɔ tabele te le.» ²⁹ Yeenn ngaa, Jeju pa are na: « Wɔju dɔ tar lei neenn le, e-tel aw key lei, mba ndil ke majang le tee me ngonni te ke ddang mban.» ³⁰ Dene le tel key a, inga ngonne le dɔ tuwa te. A ndil ke maji ang le inyae mban.

Jeju dda are dew ke mbia utu pa tar

³¹ Jeju ɔtu nange te ke Tir, ria dɔ nange ke tɔku bbeje ke dɔku eeje ke te, ngaa aw er ke tɔku ba te ke Galile, ke ddew ke Sidɔn. ³² Dewje ddeeje ke mare dew ke mbia utu ngaa aw pa tar pin rɔe te. N̂-waleje Jeju le nya kare ila jia dɔe te. ³³ Yeenn ngaa Jeju aw ke dingaw le ddew ew ke dewje ke banya le ngaa, tula ngann jia mbia te joo kem, ngaa goe te a, dda maann tae ɔru ne ndɔen. ³⁴ Goe te a, nunn keme ke taar, ngaa nila kewn a n̂-pa na: « E-pata». Kande tar le na:« E-teyn rɔi.»

³⁵ Njange baa njaa a, mbi dingaw le teyn, ngaa ndɔn tutu, a nunn kutu pa tar ke maje. ³⁶ Jeju ndeje dewje le kare paje tare are dew ang. A ke ndɔ tɔyn ke naw ndejede le a, daw pa tar neje ke naw dda le ke kete kete. ³⁷ Tar le nya dewje ke banya le ngaa paje na: « Neje tɔyn ke n̂-dda to neje ke maji nya. N̂-dda nare nje mbi-kutuje ooje tar, ngaa nje ke ndɔnde tɔ kara paje tar tɔ.»

8

Jeju are ne-kusa dewje doro sɔ

¹ Me ndɔje teenn, dewje ke banya tel mbɔnje naa bbay, a deeje ke ne-kusa ang. Yeenn ngaa Jeju bbar nje-njaje goe te ngaa pa arede na: ² « Dewje ke banya neenn ddamje ndoo. Mba dda ndɔ muta ngaa deeje rɔm te neenn, a dingaje ne-kusa ang. ³ Bbo m-tubbade mare n̂-telje bbee lede mede bbo baa, singade a kɔru ke ddew, mba mareje inje ddew ew. ⁴ Nje-njaje goe te ilaeje na: « Lo neenn to me kɔr baa, a lo ke dda ja kinga ne-kusa ke te ta kare dusaje dare mede ndann wa? ⁵ N-dujude na: « Eeje ke mapa baann wa?» N-paje na: « Siri» [N̂-dujude na: « Eeje ke mapa baann wa?» Dilaeje te na: « Jee ne siri.»]

⁶ Yeenn ngaa n̂-duju dewje ke banya le kare isije nangê. Goe te a, n̂-jin mapaje ke siri le, ngaa nare wooyo Lubba a, n̂-tete nare nje-njaje goe te are kaynje dewje ke banya le. ⁷ Nje-njaje-goe te le eeje ke mare ngann kanjije tɔ. Nare wooyo Lubba wɔju dɔ ngann kanjije le ngaa n̂-dujude kare n̂-kaynje dewje ke banya le. ⁸ Dusaje nejeenn le mede ndann ngaa n̂-mbɔnje kese ne-kusa le ase kare siri. ⁹ Kɔr dewje ke eeje lo-teenn le ase doro sɔ. Goe te a, Jeju tubbade are n̂-telje bbê lede. ¹⁰ Njange baa goe te a, naal tɔku to nisi me te de ke nje-njaje goe te ngaa dawje nange te ke Dalmanuta.

Parijiyenje dujuje ne-mɔri

¹¹ Parijiyenje ddee teeje ngaa, unnje kutu mayn tar ke Jeju. *Ŋ-dujeje* na: « E-dda mare ne-mɔri are joo, ta tɔjuje to Lubba a ulai.» Mba *ŋ-ndikije* ta nae. ¹² Jeju ila kewn ke singa ngaa pa na: « Mba ddi bba dewje ke bbasine neenn dujuje mare ne-mɔri wa? M-pa tar ke tɔkɔɔ marese: Ma dda mare ne mɔri kare dooje ang.» ¹³ Goe te a, Jeju inya Parijiyenje le a aal tɔku to aw tura tɔku ba te.

Jeju pa tar dɔ wum te le Parijiyenje ke le Erode

¹⁴ Me nje-njaje go Jeju te oy ta kaw ke mapa toke banya. Kara baa be a deeje ne me tɔku to te le. ¹⁵ Jeju ndɔru mbide na: « Ooje ke maje bba! Aaje rɔse wɔju dɔ wum le Parijiyenje, ke le Erode tɔ. ¹⁶ Yeenn ngaa *ŋ-paje* tar horo naa te mba deeje ke mapa ang.

¹⁷ Jeju gere tar lede le, ngaa pa arede na: « Mba ddi bba aw maynje naa tar horo naa te mba mapa ke eeje ne ang wa? E-gereje ne ang bbay wa? Ooje tar a e-gereje kande ang bbay wa? Mese nayn aw ketere bbay wa? ¹⁸ Kemse to, a ooje lo ang wa? Mbise to, a ooje tar ang wa? Mese ole ang wa? ¹⁹ Ndɔ ke m-tete mapa mi mba dingawje kɔr mi le, e-mbɔnje kese ddusu ngann kare baann wa? Dilaeje te na: « Ngann kare dɔku gire joo.» ²⁰ Jeju dujude bbay na: «Ndɔ ke m-tete mapa siri mba dewje kɔr sɔ le, e-mbɔnje kese ddusu kare baann wa?» Dialeje te na:« Ngann kare Siri.» ²¹ Yeenn ngaa *ŋ-dujude* na: « Yeenn kara e-gereje ang bbay wa?»

Jeju dda are nje-kem-tɔ oo lo Betesayida

²² Jeju de ke nje-njaje goe te *ŋ-teeje* Betesayida a, dewje ddeeje ke mare nje-kem-tɔ rɔ Jeju te le, ngaa waleje nya kare ɔre ke jia. ²³ Nuwa ji nje-kem-tɔ le ngaa *ŋ-tee* saa me bbe te le ke ddang. *Ŋ-dda* maann tae nɔru ne keme ngaa nila jia keme te. Goe te a, *ŋ-duje* na: « Oo mare ne wa?»

²⁴ Dingaw le teyn keme ngaa pa na: « Moo dewje a ñ-toje toke le kakejeenn, a daw ñ-nja.» ²⁵ Goe te a, Jeju tel ila jia kem dingaw te le bbay, ngaa keme le uja are noo neje tɔyn ke maje. ²⁶ Jeju tubbae kare ñ-tel key laa, ngaa pa are na: « Ande me tɔku bbe te le ang.»

Pierre pa na Jeju to Mesi

²⁷ Jeju de ke nje-njaje goe te dawje er ke ngann bbeje te ke mbɔr Sejare Pilipi te. Toke daw dawje a, ñ-duju nje-njaje goe te na: « Dewje na m-to na wa?» ²⁸ Dilaeye te na: « Mareje paje na e-to Jan-Batise, mareje paje na e-to Eli, a mareje paje na e-to kara le Nje-kilaje mber-tar le Lubba.» ²⁹ Ngaa ñ-dujude na : « A sese, e-paje na m-to na wa?» Piyar ilae te na: « E-to Mesi.» ³⁰ Yeenn ngaa ñ-dɔru mbide nya kare ñ-paje tare dare dew ang.

Jeju pa tar koy laa ke tar kin laa horo dewje te ke oy

³¹ Goe te a, Jeju unn kutu tɔju ne nje-njaje goe te na: « Maji kare Ngonn le dew oo ndoo nya. Tɔkuje le Jiipije, ke tɔku nje-poloje Lubba, ke nje-kɔruje gel Ndu a mbeteje. Da tɔleje, ngaa ndɔ mota goe te a, na kin horo dewje te ke oy. ³² Ñ-pa tar neenn le narede ke ddaka ke maje. Yeenn ngaa Piyar ɔre ke guku, a unn kutu kin saa. ³³ A Jeju turu rɔe aa nje-njaje goe te le ngaa in ke Piyar pa na: « ɔtu ke ddang gom te, Satan, mba keje lei to keje le dew bbo to keje le Lubba ang.»

³⁴ Goe te a, ñ-bbar dewje ke banya, ke nje-njaje goe te ngaa ñ-pa narede tɔyn na: « Toke dew ndiki ta kunn gom a, maji kare neje rɔe ang, ngaa noto kake-dese laa, a nunn gom. ³⁵ Mba dew ke ndiki ta ngem tebbe laa a, tebbe laa le a nayn ke kɔrɔ. A dew ke tebbe laa nayn ke kɔrɔ wɔju dɔm, ke dɔ Tar ke maji a, a ngem tebbe laa le toke tɔkɔrɔ njaa. ³⁶ Bbo dew inga ne tɔyn ke dɔ nange te neenn, a tebbe laa nayn ke kɔrɔ a, ddi ke maji a na kinga goe te

wa? ³⁷ Ddi a dew a kase ta kare ta tel kinga ne tebbe laa wa? ³⁸ Bbo dew dda rɔ-kul lem, ke rɔ-kul tar lem kem dewje te ke bbokone neenn a, Ngonn le dew a dda rɔ-kul laa ndɔ te ke na ddee ke anjije laa ke majije tɔyn me piti te le Bɔje. Mba dewje ke bbasine neenn le toje to nje-neddaje ke maji ang ddem, nje-mbeteje taa Lubba ddem.

9

¹ Jeju tel pa arede bbay na: « Tɔkɔɔ njaa m-pa marese, mare dewje horose te neenn a koyje ang ndereng, ta da koo Bbe-kɔn le Lubba ke a ddee ke singa-mɔngu.

Jeju turu to dang

² Ndɔ misan goe te a, Jeju jin Piyar, Jake, ke Jan ngaa aw ke de dɔ ddingiri te ke karede baa. Jeju turu to dang kemde te. ³ Kubbu laa kara ndɔnren ngaa nda kayn kayn. Dew kara dɔ nange te neenn ke a kase dda kubbu laa kare nda toke baann goto. ⁴ A ta koo a, nje-njaje go Jeju te le ooje Eli de ke Moyiji ke aw paje saa tar. ⁵ Yeenn ngaa Piyar pa are Jeju na: « Nje-ne tɔju, maji kare n-nayn neenn, jula key-kam mota: Lei kara, le Moyiji kara, le Eli kara.»

⁶ Piyar gere tar kara ke a pa ang, mba ne de ke nje-mareje ke joo le bbeel ddade nya. ⁷ Mum ddee kiride ngaa mare ndu bbar me mum te le na: « Dew neenn to Ngunum ke m-ndikie nya. Ooje tae!» ⁸ A ta koo a, nje-njaje-go Jeju te le aaje lo mbɔrde te a, dooje dew kara ang ngaa. Jeju ke kare baa njaa ar ke de. ⁹ Toke dinje dɔ ddingiri te le daw ddisije a, Jeju ndɔru mbide na: « Dang kara e-paje tar ne ke ooje le areje dew oo ang, ndereng ndɔ te ke Ngonn le dew a kin horo dewje te ke oy.» ¹⁰ N̂-ndikije go tar te le Jeju le ke maje, a daw dujuje tar horode te na: « Kin horo dewje te ke oy a to ddi wa?» ¹¹ Ngaa n̂-dujuje Jeju na: « Mba ddi bba nje-kɔruje gel Ndu paje na Eli a ddee dɔngɔr bba wa?» ¹² Jeju ilade te na: « Tɔkɔɔ, Eli a ddee dɔngɔr bba njaa,

ta tel ke neje tɔyn dɔgɔɔ te. A mba ddi bba Maketuru le Lubba pa na: «Ngonn le dew a koo ndoo nya, ngaa dewje a mbeteje» wa? ¹³ A m-pa marese, Eli ddee mban. A n̄-ddaje saa ne tɔyn ke mede ndiki, ddew kara baa ke tar ke Maketuru le Lubba pa dɔe te le.

Jeju tubba ndil ke maji ang rɔ mare ngonn te

¹⁴ Kare ke Jeju de ke nje-njaje goe te ke mota le n̄-ddeeje ngɔsi ke keseje a, dooje dewje ke banya ke guku keseje le, ke nje-kɔruje gel Ndu ke aw maynje tar ke de. ¹⁵ Kake dewje ke banya le ooje Jeju le a, mede unda dɔ benya, ngaa n̄-tilaje keme ke ngɔru ta ddae lapiya. ¹⁶ Jeju duju nje-njaje goe te na: «Aw maynje ke de tar wɔju dɔ ddi wa?» ¹⁷ Mare dew ke ee horo dewje te ke banya le ilae te na: «Nje-ne-tɔju, m-ddee ke ngunum ke dingaw rɔi te mba mare ndil ke maji ang aw jɔke are n̄-pa tar ang. ¹⁸ Lo tɔyn njaa ndil le aw unne te ilae nangê. Jum-tae aw tee, naw ngeer ngange ngaa n̄-mɔngu. M-duju nje-njaje goi te kare n̄-tubbaje ndil ke maji ang le a, duma ne pin.» ¹⁹ Jeju pa arede na: «E-see dewje ke koo me te lese goto neenn, ma nayn ke se be mba ndɔ baann wa? Ma kumase mba ndɔ baann bbay wa? E-ddeeje ke ngonn le aremje.»

²⁰ Yeenn ngaa n̄-ddeeje ke ngonn le dareje. A kake ndil ke maji ang le oo Jeju a, unn kutu yeke ngonn le ke singa. Ngonn le oso nangê naw ndubbu ngaa jum-tae aw tee. ²¹ Jeju duju bɔ ngonnje le na: «Neenn aw ddae dda ndɔ baann ngaa wa?» Bɔeje le ila Jeju te na: «Ke kase baa njaa.» ²² Ndil le aw ilae taar taar kem puru te, ang a, me maann te ta kare noy. Bbo ase ta dda mare ne a, oo kem-to-ndoo leje bbo umaje.» ²³ Jeju pa are na: «Mba ddi bba e-pa na: «Bbo ase ta dda mare ne a,» wa? Dew ke koo mee te laa to a kase dda ne tɔyn!» ²⁴ Njange baa njaa a, bɔ

ngonnje le uru ekii ke taar na: «Moo mem te! A e-ddee umam mba koo me te lem goto.»

²⁵ Jeju oo dewje ke banya ke aw ddeeye ke ngoru ke rōde te a ndange ndil ke maji ang le na: «Ei ndil ke nje-dda kare dew pa tar ang ddem, dew oo tar ang ddem, e-tee rō ngonn te neenn ke ddang ta e-tel ande mee te ang ngaa.»

²⁶ Ndil ke maji ang le uru ekii, yeke ngonn le ke singa ngaa tee ke ddang. Ngonn le to toke dew ke oy are dewje nya paje na: «Noy mban.» ²⁷ A Jeju uwa ji ngonn le are in ar taar.

²⁸ Toke Jeju tel aw key, ngaa nje-njaje goe te njaa naynje saa ke karede baa a, n̂-dujeje na: «Mba ddi bba jeje juma ke tubba ndil le pin wa?» ²⁹ Nilade te na: «Ddew duju-Lubba te kara baa a dew a kase tubba ne ndil ke baann.»

Jeju tel pa tar koy ke tar kin laa

³⁰ Dɔtuje lo teenn, n̂-ndayje ke ddew ke nangue te ke Galile a n̂-ndiki kare dew gere ang. ³¹ Mba, naw tɔjuje ne nje-njaje goe te ngaa n̂-pa na : «Da kila Ngonn le dew ji dewje te kare n̂-tɔleje, ngaa ndɔ muta goe te a, na kin horo dewje te ke oy.» ³² A nje-njaje goe te le gereje kande tar laa le ang, a n̂-bbeelje ta duje.

Na to dew ke bo wa?

³³ Daw n̂-teeje Kaperenayum. A toke disije me key te a, Jeju duju nje-njaje goe te na: «Ddi bba aw maynje ne naa tar horose te ddew-bô wa?» ³⁴ A dilaje tar te ang, mba kare ke n̂-naynje ddew-bô bbay le, daw maynje naa tar ta gere se na a to dew ke bo uta nje-mareje wa? ³⁵ Yeenn ngaa Jeju isi nangê a bbar nje-njaje goe te ke dɔku gire joo le, ngaa pa arede na: « Bbo dew ndiki ta to dew ke dɔngɔr a, maji kare n̂-to dɔbɔyn dew ke go keseje te tɔyn, ngaa n̂-ddee to nje-kula lede tɔyn.

³⁶ Goe te a, Jeju unn mare ngonn ke ngaji undae dann de te. Nuwae ke kare te, a n̂-pa nare nje-njaje goe te na: ³⁷ «Dew ke taa mare ngonn ke toke ne neenn ke rœ te ke rim a, ema njaa n̂-taam. Ngaa dew ke taam ke rœ te a, to dew ke ulam a n̂-taae, bbo to ema ke karem ang.»

Dew ke mbeteje ang, to dew leje

³⁸ Jan pa are Jeju na: «Nje-ne tɔju, joo mare dew aw tubba ndilje ke maji ang ke rii. A n-sange ddew ta kɔke ddewe, mba n̂-to dew leje ang.» ³⁹ A Jeju ilae te na: «ɔkeje ddewe ang, mba dew kara ke a dda ne-m̄ri ke rim, ngaa njange baa goe te a, a tel pa tar lem maji ang goto. ⁴⁰ Mba dew ke mbeteje ang, to dew leje. ⁴¹ Tɔkɔɔ njaa m-pa marese, toke dew arese maann-kay me engo-maann te kara are ayje mba to ke e-toj e to dewje le Kiriste a, dew le a kinga kuka laa.

Jeju ndɔru mbi nje-njaje goe te

⁴² Dew ke dda are mare ngonn kara horo dede te ke dooje mede te sem neenn oso me majang te a, maji ta tɔ tɔku er gɔse te, ta kilae me baa te. ⁴³ Bbo jii aw dda are e-dda majang a, e-gange ke ddang. Mba kinga tebbe ke tɔkɔɔ jii kara baa, maji uta ngem jii joo kem kaw ne kem puru te ke aw ɔn ke ndɔ ke ndɔ. ⁴⁴ [Lo teenn kore ke aw ɔn dew oy ang ddem, puru ke aw ɔn oy ang ddem.] ⁴⁵ Bbo gɔli aw dda are e-dda majang a, e-gange ke ddang. Mba kinga tebbe ke tɔkɔɔ gɔli kara baa maji uta ngem gɔli joo kem kare dilai ne kem puru te, ke aw ɔn ke ndɔ ke ndɔ. ⁴⁶ [Lo teenn, kore ke aw ɔn dew oy ang ddem, puru ke aw ɔn oy ang ddem.] ⁴⁷ Bbo kimi aw dda are e-dda majang a, ɔru ke ddang. Mba maji ta kande Bbe-kɔn te le Lubba kimi kara baa, uta ngem kimi joo kem kare dilai ne kem puru te ke aw ɔn ke ndɔ ke ndɔ. ⁴⁸ Lo teenn kore ke aw ɔn dew oy ang ddem, puru ke aw ɔn oy ang ddem. ⁴⁹ Mba puru

a kōru dewje tōyn toke kate ke dōru ne te. ⁵⁰ Kate to ne ke maji. A bbo kate tel neel ang ngaa a, ddi bba dew a dda kare kate le tel neel bbay wa? Maji kare kate to rōse te ta isije ke me-wul-lōm horose te.

10

Tar kinya naa le dene de ke dingaw

¹ Goe te a, Jeju otu lo teenn aw nange te ke Jude, tura Jurden te. A dewje ke banya tel mbōnje naa rōe te bbay, are naw n̂-tōjude ne ddew kara baa toke naw n̂-dda ke ndō tōyn.

² Parijiyenje awje rō Jeju ta nae, ngaa dujeje na: « Ndu are ddew dingaw ta tubba dene laa wa?» ³ Jeju ilade te na: « Moyiji unn ndu arese na ddi wa?» ⁴ Dilaeje te na: « Moyiji are ddew dingaw kare dda maketuru ta tōju to ninya dene le ne ngaa, bba ta tubba dene laa.» ⁵ Yeenn ngaa Jeju pa arede na: « Moyiji uja ndu neenn le maketuru te arese wōju dō me-ketere lese. ⁶ A kunn kutu neje te ke Lubba dda le, n̂-dda dingaw de ke dene. ⁷ Mba yeenn a, dingaw a kinya bōeje, ke kōenje ta nayn ke dene laa, ⁸ ta dede joo kem, da ddeeje to da-rō ke kara baa. ⁹ Ne ke Lubba mbōn naa te a, maji kare dew kayn hore ang.»

¹⁰ Kare ke n̂-teeje key a, nje-njaje-go Jeju te le tel dujeje tar dō tar te neenn le bbay. ¹¹ Nilade te na: « Dew ke tubba dene laa, ngaa taa mare, dda maji ang ke dene ke kete ke n̂-tubbae le. ¹² Ddew kara baa, bbo dene mbete ngaweje, a tel taa mare a, dene le dda lo-to maji ang.»

Jeju bbar tar ke maji dō ngannje te

¹³ Dewje ddeeje ke ngannje kare Jeju orude ke jia, a nje-njaje goe te aw inje ke dewje le. ¹⁴ Jeju oo neenn le, a neele ang, ngaa pa are nje-njaje goe te le na: « Inyaje ngannje are ddeeje rōm te, okuje de ddew ang. Mba Bbe-kōn le

Lubba to le dewje ke toje toke le ngannje. ¹⁵ Tɔkɔɔ njaa m-pa marese, dew ke taa Bbe-kɔn le Lubba toke le ngonn ang a, a kande me te ndɔ kara ang. ¹⁶ Yeenn ngaa nuwa ngannje le ke kare te, nila jia dɔde te ngaa n̂-bbar tar ke maji dɔde te.

Jeju de ke nje-ne-kinga

¹⁷ Kare ke Jeju unn ddew ta kɔtu a, mare dingaw ddee ke ngɔru ɔsu mekeji gɔle nɔe te ngaa duje na: « Nje-ne-tɔju ke maji, ddi a maji kare m-dda bba ta kinga ne tebbe ke ke ndɔ ke ndɔ wa?» ¹⁸ Jeju ilae te na: « Mba ddi bba e-bbareme dew ke maji wa? Dew ke maji goto, Lubba kara baa a maji. ¹⁹ E-gere nduje ke na: «E-tɔl dew ang, e-dda lo-to maji ang ang, e-bboko ang, e-pa tar naji ngem ang, ere dew e-taa ne laa ang, e-wal bɔije ke kɔinje.»

²⁰ Dingaw le ilae te na: « Nje-ne-tɔju, maw ngem ndujeenn ke kasem baa ndereng bbokone.» ²¹ Jeju aae, ngaa ndike, ngaa pa are na: « Ne kara ngaa dui: Aw labbe neje tɔyn ke ee ne, ta are nare nje-ndooje. A a kinga neje darâ. Goe te a, e-ddee unn gom.» ²² A toke dingaw le oo tar le a, rɔe oy njururu ngaa nɔtu ke rɔ-neel ang, mba nee ke ne-kingaje nya.

²³ Jeju ila keme aa ne lo mbɔre te tɔyn ngaa pa are nje-njaje goe te na: « To ngeng nya ke nje-ne-kingaje ta kande me Bbe-kɔn te le Lubba.» ²⁴ Tar le gange singa nje-njaje goe te le. A Jeju pa arede bbay na: « Ngannem, to ngeng nya ta kande me Bbe-kɔn te le Lubba! ²⁵ Kande le nje-ne-kinga me Bbe-kɔn te le Lubba ngeng uta kande le jambal buwa suwa te.» ²⁶ Tar le aw gange singa nje-njaje goe te le ke kete kete. Ngaa n̂-duju naa na: « Yeenn a, na bba ase kinga kaji wa?» ²⁷ Jeju aade ngaa pa arede na: « To ne ke nya dew, bbo nya Lubba ang. Mba Lubba ase ta dda ne tɔyn.»

²⁸ Yeenn ngaa Piyar pa are na: « Oo! Jinya neje tɔyn a junn goi.» ²⁹ Jeju ilae te na: « Tɔkɔɔ m-pa marese: Dew ke inya key laa, ngakɔen ke dingaw wase nje ke dene, kɔenje wase bɔje, nganne wase ndɔje laa wɔju dɔm, ke dɔ Tar ke majia, ³⁰ a tel kinga nejeenn ase gɔl kɔr kara bbasine neenn. Na kinga key, ngakɔen ke dingaw ke nje ke dene, kɔenjededede, ngannje, ke ndɔje. Dewje a kula keme ndoo tɔ. A na kinga tebbe ke ke ndɔ ke ndɔ me ndɔje te ke aw ddeeje. ³¹ Nya le dewje ke toje to dewje ke dɔngɔr, a toje to dewje ke guku. Ngaa dewje ke toje to dewje ke guku, a toje to dewje ke dɔngɔr.

Jeju tel pa tar koy ke tar kin laa bbay

³² Jeju de ke nje-njaje goe te daw dawje ke Jurusalam a, nɔru nɔde. Keje tar tɔl nje-njaje goe te le ngaa bbeel dda dewje ke aw unnje gode le tɔ. Jeju tel ɔru nje-njaje goe te ke dɔku gire joo le er kara te, ngaa unn kutu pa tar karede dɔ ne te ke a ta kingae le na: ³³ « Ooje, jaw jawje ke Jurusalam. Dewje a kilaje Ngonn le dew ji tɔku nje-poloje Lubba te, ke nje-kɔruje-gel ndu. Da gange sariya-yo dɔe te ngaa da kilae ji dewje te ke gereje Lubba ang. ³⁴ Da kokeje, da ti weren dɔe te, da tundaeje, da tɔleje ngaa ndɔ mota goe te a, na kin horo dewje te ke oy.»

Jean de ke Jake n̂-dujuje mare ne ji Jeju te

³⁵ Goe te a, Jake de ke Jan ke toje to ngann le Jebede n̂-ddeeje rɔ Jeju ngaa n̂-paje dareje na: « Nje-ne tɔju, n-ndiki kare e-dda ne ke ja ta duji neenn areje.» ³⁶ Jeju dujude na : « Ddi a e-ndikije kare m-dda marese wa?» ³⁷ Dilaeje te na: « Ndɔ piti lei a, jeje ke joo neenn, are kara isi dɔ ji-kɔli te, a kara isi dɔ ji-geli te.» ³⁸ Jeju ilae te na: « E-gereje ne ke aw dujuje ang. A kaseje ta kay engo kem-to-ndoo ke ma ta kay wa?» A kaseje ta kinga batem kem-to-ndoo ke ma ta kinga neenn wa?» ³⁹ Dilaeje te na:

« Jase.» A Jeju pa arede na: « Tɔkɔɔ, a kayje engo kem-to-ndoo ke ma ta kay, a kingaje batem kem-to-ndoo ke ma ta kinga. ⁴⁰ A tar kisi dɔ ji-kɔlem te, wase dɔ ji-gelem te to tar lem ang. Lo le to wɔju dɔ nje ke Lubba mɔse kete wɔju dɔde.»

⁴¹ Keseje ke dɔku le ooje tar le a, ungu ɔnde dɔ jake de ke Jan te. ⁴² Yeenn ngaa Jeju bbarde tɔyn ngaa pa arede na: « E-gereje to nje ke dewje aw oojede to mbayje aw ddaje dingaw dɔ dewje te, ngaa dewje ke bo aw nyaje dɔde te. ⁴³ A horose te, to toke baann ang. A toke mare dew horose te ndiki ta ddee to dew ke bo a, maji kare n̂-ddee to nje-kula lese. ⁴⁴ Ngaa toke mare dew horose te ndiki ta ddee to dew ke dɔngɔr a, maji kare n̂-ddee to bbere lese tɔyn. ⁴⁵ Mba Ngonn le dew ddee kare dewje ddeeje to nje-kulaje laa ang. N̂-ddee ta to nje-kula le dewje, ta kunn rɔe to ne-kuka dɔ dewje ke banya.

Jeju dda are kem Bartime ddee maji

⁴⁶ Jeju, ke nje-njaje goe te n̂-teeje Jeriko. Ngaa toke Jeju de ke nje-njaje goe te, ke dewje ke banya daw n̂-teeje me tɔku bbe te le ta kɔtu a, mare nje-kem-tɔ ke to ngonn le Time, ria na Bartime isi mbɔr ddew te aw kɔy ne. ⁴⁷ Toke noo na Jeju ke Najarete a aw nday a, nunn kutu kuru ekii na: « Jeju, Ngonn le Dabbiti oo kem-to-ndoo lem!» ⁴⁸ Dewje nya inje saa kare nutu tae, a nuru ekii ke taar na: « Ngonn le Dabbiti, oo kem-to-ndoo lem!» ⁴⁹ Jeju ar lo kara ngaa pa na: « E-bbareje.» Dewje le bbareje ngaa paje areje na: « E-dda singa in taar, naw bbari!»

⁵⁰ Nila tɔku kubbu laa nangê, nubba nange nin nar taar ngaa naw ke rɔ Jeju te. ⁵¹ Jeju duje na: « Ddi a e-ndiki kare m-dda mari wa?» Nje-kem-tɔ le ilae te na: « Nje-ne-tɔju, m-ndiki ta tel koo lo!» ⁵² Jeju pa are na: « Aw, koo me te lei

aji!». Njange baa goe te a, ñ-tel noo lo ngaa nunn go Jeju ddew-bô.

11

Kande le Jeju Jurusalam

¹ Toke Jeju ke nje-njaje goe te teeje ngɔsi ke Jurusalam, ngɔsi ke Betepaje, ke Betani, dɔ ddingiri kake olibeje te a, Jeju ula nje-njaje goe te joo nɔe te kete. ² Ngaa pa arede na: « Awje ngonn bbe te ke nɔse te tonn. A ta teeje be a, a kooje mare ngonn kororo ke ñ-tɔe, nayn dew isi dɔe te ang bbay. E-tuteje e-ddeeje saa. ³ Bbo dew dujuse na: «Mba ddi bba e-ddaje ne ke be wa» a, ilaeje te na: «Ebbe-dewje a duju, a na kare ñ-tel saa njange baa.» »

⁴ Dawje ngaa dingaje ngonn kororo ke toke tɔe ta ndoko te ddaka mbɔr ddew te, ngɔsi ke ta key ngaa ñ-tuteje.

⁵ Mare dewje ke eeje teenn dujujede na: « Ddi a aw ddaje neenn wa? Mba ddi bba aw tutuje ngonn kororo le wa?»

⁶ Nje-njaje go Jeju te le ilaje dewje le te ddew kara baa toke Jeju pa arede le. Ngaa dewje le inyade are dawje saa.

⁷ Dawje ke ngonn kororo le dare Jeju. Ñ-labbeje kubbuje lede dɔ kororo te le, ngaa Jeju aal isi dɔe te. ⁸ Dewje nya labbeje kubbuje lede dɔ ddew te, a mareje tukaje kamje me mu te labbeje dɔ ddew te. ⁹ Dewje ke aw njaje nɔ Jeju te, ke nje ke aw njaje goe te aw uruje ekii na: « Ojana! Maji kare Lubba bbar tar ke maji dɔ dew te ke aw ddee ke ri Ebbe-dewje. ¹⁰ Maji kare Lubba bbar tar ke maji dɔ kɔn-bbe te ke aw ddee. Kɔn-bbe le kajeje Dabbiti. Piti to le Lubba ke isi ddotu dara te nu!»

¹¹ Jeju tee Jurusalam, ngaa aw ande key-polo-Lubba te. Nila keme naa ne neje tɔyn mbɔre te, ngaa goe te a, ne de ke nje-njaje goe te ke dɔku gire joo le dawje ke Betani mba lo wul mban.

Kake Pige ke ande ang

¹² Lo-kare te a dinje Betani daw dɔtuje a, bbo dda Jeju le.
¹³ Noo mare kake pige ke kame ee te ddew ew, ngaa naw ngɔsi ta koo se kande to wa? A kame dɔrɔ a noo. Mba to neyn kande le Pige ang. ¹⁴ Yeenn ngaa Jeju pa are kake Pige le na: « A kande kare dew usa ang nyɔm!» Nje-njaje go Jeju te le ooje tar le.

Jeju tubba nje-ne-labbeje key-polo-Lubba te

¹⁵ Ñ-teeje Jurusalam a, Jeju ande key-polo-Lubba te. Nunn kutu tubba nje-ne-labbeje, ke nje-ndoko neje me key-polo-Lubba te le. Ñ-tuta tableje le nje ke aw mbelje nare, ke ne-kisi le nje-labbe derje ñ-tila, ¹⁶ ngaa nare dew kara oto mare ne nday ne me key-polo-Lubba te le ang. ¹⁷ Goe te a, ñ-tɔjude ne na: « Lubba pa me maketuru te laa na: « Da bbar ri key lem to key-duju Lubba, ke gel-dewje tɔyn a duju Lubba me te. A sese, e-ddaje areje ddee to lo-kiya-rɔ le nje-bbokoje wa!»

¹⁸ Tɔku nje-poloje Lubba, ke nje-kɔruje gel-ndu ooje tar le ngaa, aw sangeje gusu ke ta tɔl Jeju. Ñ-bbeleje nya, mba ne-tɔju laa aw gange singa dewje ke banya le tɔyn. ¹⁹ Lo-kul a, Jeju ke nje-njaje goe te ñ-teeje me tɔku bbe te le ke ddang.

Tar kake pige ke oy

²⁰ Lo-kare ke endɔɔ a daw ñ-ndayje a, dooje kake pige le a oy taar ndereng ngirae te. ²¹ Me Piyar ole dɔ tar teenn le, ngaa pa are Jeju na: « Nje-ne-tɔju, oo kake pige ke ɔru saa le a oy njan toonn.» ²² Jeju pa arede na: « Ooje mese te ke Lubba.» ²³ Tɔkɔrɔ njaa m-pa marese: Bbo dew pa are ddingiri toonn na: «ɔtu lo teenn aw oso bâ», a bbo keje-tar to mee te ang, a Lubba a dda kare ne le ddee toke baann. ²⁴ Mba yeenn a, m-pa marese: Ne tɔyn ke aw dujuje Lubba wɔju dɔe a, maji kare ooje mese te to ingaje ne le mban, a Lubba a karese. ²⁵ Ngaa toke arje taar ta duju Lubba, a bbo

eeje ke tar ke mare dew a, ɔruje tar le dɔe te, areje Bɔsese ke isi me dara te ɔru tar dɔse te tɔ.» ²⁶ A bbo ɔruje tar dɔ dewje te ang a, Bɔsese ke darâ a kɔru tar majang ke e-ddaje dɔse te ang tɔ.

Na are singa Jeju wa?

²⁷ Jeju ke nje-njaje goe te n̂-telje Jurusalam bbay. Kare ke Jeju aw nja me key-polo-Lubba te a, tɔku nje-poloje Lubba ke nje-kɔruje gel-ndu, ke tɔkuje le Jiipije ddeeje rɔe te. ²⁸ N̂-dujeje na: « Na a ari ddew ta dda ne neenn wa? Wase na njaa gate a ari singa ta dda ne neenn wa? ²⁹ Jeju ilade te na: « Ma dujuse tar kara baa. Toke ilamje te a, ma bbar ri dew ke arem singa dda nejeenn le karese tɔ. ³⁰ Na a ula Jan are dda batem dewje wa? Lubba wase dewje wa? Ilamje tar te.»

³¹ A n̂-paje horode te na: « Bbo jilaje te n-pa na: < Lubba a ulae > a, na pa na: < Mba ddi bba e-ndikije te ke Jan le ang wa? > ³² A bbo n-paje na: < Dewje a ula Jan a... > » Tɔku nje-poloje Lubba ke nje-kɔruje gel-ndu, ke tɔkuje le Jiipije le bbeelje dewje ke banya le, mba dewje tɔyn ooje Jan to nje-kila mber-tar le Lubba. ³³ Yeenn ngaa dilaje Jeju te na: « N-gere ang.» Ngaa Jeju pa arede na: « Ema kara ma bbar ri dew ke arem singa dda nejeenn le karese ang tɔ.»

12

Gusu-tar dɔ nje-ddaje kula ndɔɔ binye te

¹ Goe te a, Jeju unn kutu pa tar ke nje-njaje goe te ke gusu-tar na: « Mare dingaw dda ndɔɔ binye. N̂-dda ndoko n̂-guku ne dɔe. Nuru buwa me er te mba kore ne maann binye le. Ngaa n̂-dda mare lo-kisi taar mba kaa ne lo ke dɔ ndɔɔ te le. Goe te a, ninya ndɔɔ le ji mare nje-kula ndɔ binyeje te a, naw mba te. ² Tee kare kuja kande binye te le a, nula nje-kula laa rɔ nje-kula ndɔɔ binyeje te le

kare dula ke engaeen. ³ A nje-kulaje le uwaeje undaeje ngaa tubbaeje are n̂-tel jia baa. ⁴ Nje-ndɔɔ le ula mare nje-kula laa a, nje-kulaje le undaje dɔe ngaa tajeje. ⁵ Nje-ndɔɔ le tel ula mare bbay a, a nje-kulaje le tɔleje. N̂-tel nula mareje banya bbay a, nje-kulaje le tunda mareje, a tɔl mareje. ⁶ Ngonne ke dingaw ke n̂-ndike nya kara baa ngaa nayn. Nulae to dɔbɔyn dew rɔ nje-kulaje te le mba n̂-pa na: «Da bbeel ngonnum.» ⁷ A nje-kulaje le paje horo naa te na: «Nje-kuwa ne-ndubba le ann. E-ddeeje areje n̂-tɔle, ta ndɔɔ le ddee to leje!» ⁸ Yeenn ngaa, duwaje ngonn le, n̂-tɔleje ngaa n̂-teeje ke niinne me ndɔɔ te le dilaje ddaka. ⁹ Ddi a nje-ndɔɔ le a dda wa? Na ddee tɔl nje-kulaje le ta na teel ke ndɔ le kare mare nje kula ndɔɔ binyeje te ke ddang. ¹⁰ E-turaje tar ke Maketuru le Lubba pa neenn ang wa? Maketuru le na:

«Er ke nje-kɔsuje key mbeteje le,
er lel ddee to singa gɔl key ke dungu nangê.

¹¹ To ne ke Ebbe-dewje a dda,
ngaa kura nya kemje te.» »

¹² Daw sangeje ddew ta kuwa Jeju le mba n̂-gereje to n̂-pa gusu-tar neenn le wɔju dɔde. A n̂-bbeelje dewje ke banya le, ngaa dinyaeje a dɔtuje.

Tar kuka lambo ke Sejar

¹³ Dulaje mare Parijiyenje, ke mare dewje ke eeje me mbɔnaa te le Erode Atipase rɔ Jeju te ta nae ddew tar te ke tae te. ¹⁴ N̂-ddee n̂-paje dareje Jeju le na: « Nje-ne-tɔju, n-gere to aw pa tar ke tɔkɔrɔ, aw tɔju ddew le Lubba ddew tar te ke tɔkɔrɔ. Ngaa aw bbeel kem dew ang ddem, dew ke bo wase dew ke ten kara osoi te ang. E-pa areje joo: Ndu areje ddew ta kuka lambo ke tɔku mbay Sejar wase ta kuka ang wa? Ta juka wase juka ang wa?»

¹⁵ A Jeju gere to ne ke daw deje mede te to dang ke ye ke daw n̂-pa, ngaa pa arede na: « Aw namje mba ddi wa? E-ddeeje ke mare kande nare kara aremje moo.» ¹⁶ N̂-ddeeje ke mare kande nare dareje, ngaa n̂-dujude na: « Endaji dɔ dew, ke maketuru ke n̂-dda kande nare te neenn toje to le na wa?» Dilaeje te na: « To le Sejar.» ¹⁷ Yeenn ngaa Jeju pa arede na : « Areje Sejar ne ke to le Sejar, a areje Lubba ne ke to le Lubba.» Tar laa le nya dewje ke ddeeje ta nae le.

Tar kin le dewje ke oy

¹⁸ Mare saduseyenje ddeeje rɔ Jeju te. Saduseyenje le paje na dewje ke oy a kinje ang. N̂-dujuje Jeju na: ¹⁹ « Nje-ne-tɔju, Moyiji unn ndu areje me maketuru te na: «Toke dingaw uju ke dene laa ang, a oy a inyae, a bbo ngokɔn dingaw le to a, maji kare n̂-taa dene le nuju ne ngannje nare ngokɔen ke oy le. ²⁰ Lew, mare ngakɔn naaje ke dingaw eeje siri. Ne ke dɔngɔr n̂-taa dene, ngaa nuju saa ang a noy. ²¹ Joo lede taa dene le a uju saa ang a oy tɔ. Mota lede ta dene le a toke baann bbay. ²² Aw ne ke goe goe are dede ke siri le dujuje ang a doyje tɔyn. Ngaa goe te a, dene le kara oy tɔ. ²³ Ndɔ kin le dewje ke oy a, na horode te a, a to nje-dene le wa? Mba dede siri tɔyn njaa n̂-taaje dene le.» ²⁴ Jeju ilade te na: « E-ndemje ddew, mba e-gereje Maketuru le Lubba ang ddem, e-gereje singa-mɔngu le Lubba ang ddem. ²⁵ Ndɔ ke dewje ke oy inje a, dingaw a taa dene ang ddem, dene a taa ngaw ang ddem. Da kisije toke le anjije me dara te. ²⁶ Tar ke wɔju dɔ kin le dewje ke oy le, e-turaje tar ke me maketuru te le Moyiji le ang wa? Lubba pa are Moyiji mbɔr ber-kam te ke aw ɔn puru pa na: «M-to Lubba le Abaraham, Lubba le Ijake, ke Lubba le Jakobbo.» ²⁷ Lubba to Lubba le dewje ke oy ang, n̂-to Lubba le dewje ke isi kem baa. Yeenn a, e-ndemje ddew njaa nyɔm.»

Ndu ke ngeng uta keseje

²⁸ Mare nje-kɔru gel Ndu oo tar lede le, a gere to tar ke Jeju ilade te to ke dɔgɔle, ngaa ddee rɔ Jeju te ngɔsi duje na: « Ndu ke dda ngeng uta keseje tɔyn wa?» ²⁹ Jeju ilae te na: « Ndu ke ngeng uta keseje na: <See ngann Ijarayelje, ooje! Ebbe-dewje ke to Lubba leje a to Ebbe-dewje kara baa. ³⁰ Maji kare e-ndiki Ebbe-dewje Lubba lei ke mei tɔyn, ke kewn lei tɔyn, ke keje lei tɔyn, ke singai tɔyn.> ³¹ Joo le ndu a neenn: <E-ndiki nje-mari toke da rɔi njaa.> Mare ndu ke ngeng uta nje ke jo neenn goto.»

³² Nje-kɔru gel Ndu le pa are Jeju na: « Maji nya, Nje-ne-tɔju! Tar ke tɔkɔrɔ a e-pa neenn. Ebbe-dewje a to Lubba kara baa, mare Lubba dang goto. ³³ Maji kare dew kara kara ndiki Lubba ke mee tɔyn, ke keje laa tɔyn, ke singae tɔyn. Ngaa maji kare n̂-ndiki nje-mare toke da-rɔe njaa. Yeenn maji uta ne-poloje ke ta ro ke ne-kare-baaje dang dang.» ³⁴ Jeju oo a, tar ke nje-kɔru gel Ndu le ilae te le to tar kem-kare. Yeenn ngaa n̂-pa nare na: « Ee ngɔsi baa ke Bbe-kɔn le Lubba.» Goe te a, dew tay duje tar ang ngaa.

Tar dɔ Mesi te de ke Dabbiti

³⁵ Jeju aw tɔju ne me key-mbɔn naa te le jiyipije a, duju tar na: « Nje-kɔruje gel ndu a kaseje ta pa na Kiriste to ngonon le Dabbiti toke baann wa? ³⁶ Dabbiti njaa kara, toke Ndil-me-nda ddusu mee a, pa na:

Ebbe-dewje Lubba pa are Ebbemje na:

<E-ddee isi dɔ ji-kɔlum te,

ndereng ta mungu nje-baanji lei kɔy gɔli te bba.>

³⁷ Dabbiti njaa kara bbar Kiriste to Ebbeeje. Yeenn a, Kiriste le a to ngonon toke baann wa?» Dewje ke nya aw ooje tar laa le ke rɔ-nel.

Jeju ndɔru mbi dewje wɔju dɔ nje-kɔruje gel Ndu

³⁸ Jeju pa me ne-tɔju te laa na: « Aaje rɔse wɔju dɔ nje-kɔruje gel ndu ke ndikije ta kula kubbu ke ngal bba ta kase ne lo, ngaa ndikije kare dewje ddajede lapiya nata. ³⁹ N̂-ndikije ta kuwa lo kisi ke kete me key-mbɔ-naa te, ngaa ta kuwa dɔngɔr lo-kisi lo ne-kusa kusu te. ⁴⁰ Daw n̂-taaje neje le dene-ndubbaje jide te tɔyn ngaa daw dujuje Lubba kure ew ta kare dewje oojede to dewje ke maji nya. Mba yeenn a, sariya ke dɔde te a ngeng nya kuta le kese dewje.»

Ne-kare baa le dene-ndubba ke to nje-ndoo

⁴¹ Goe te a, Jeju tur keme ke ne te ke daw dila ne-kare-baa me te, ngaa naw noo ne ke dewje aw ilaje. Nje-ne-kingaje aw ilaje tɔku nare. ⁴² Mare dene-ndubba ke to nje-ndoo ddee ila ngann kande nare joo kɔre boy ang. ⁴³ Yeenn ngaa Jeju bbar nje-njaje goe te ngaa pa arede na: « M-pa tar ke tɔkɔrɔ marese: Dene-ndubba ke to nje-ndoo neenn ila ne bo uta dewje tɔyn. ⁴⁴ Mba kese dewje tɔyn, nare ke dooje ne ta dda ne ang a dilaje. A ne, bbay nare ke nayn ta kare n̂-ngem ne rɔe a nila.»

13

Jeju pa tar key-polo-Lubba ke da tɔ

¹ Kare ke Jeju in me key-polo-Lubba te aw tee ke ddaka a, mare nje-nja goe te pa are na: « Nje-ne tɔju, Oo erje ke kura neenn, oo tɔku key neenn!» ² Jeju ilae te na: « Tɔku key ke aw oo neenn le, mare er kara a nayn dɔ mare te, lo te ke neenn ang. Da tɔ neje neenn tɔyn.»

Neje ke a toje kete bba ddutu ndɔ a ddee

³ Jeju isi nangê dɔ ddingiri olibeje te, nɔ key-polo-Lubba te. A Piyar, Jake, Jan ke Andere ke isije saa keteenn ke karede baa le dujeje na: ⁴ « E-pa areje: Ndɔ ke dda nejeenn a teeje wa? Ddi a, a tɔjuje kare ke neje tɔyn a tunga ne le wa?» ⁵ Yeenn ngaa Jeju pa arede na: « Aaje

rōse! Areje dew erese ang! ⁶ Dewje nya a ddeeye ke rim ngaa a paje na: «M-to Mesi le!» Da kereje dewje nya. ⁷ Bbo ooje tar ddo ke aw ddeeye ngosi ke tar ddo ke nayn ddew ew a, areje bbeel ddase ang. Maji kare nejeenn le toje. A, a to ddotu ndo ang bbay. ⁸ Gel-dewje a kinje ta dda ddo ke mare gel-dewje. Bbe-kon a kin ta dda ddo ke mare bbe-kon. Nange a yeke loje te dang dang, toku bbo a koso. A nejeenn toyn a toje toke le kunn-kutu nduru-ndo le dene.»

Ne ke a kinga nje-njaje go Jeju te

⁹ « A sese, undaje kemse do rōse te. Dewje a kaw ke se no sariya te. Dewje a tundase me key-mbōn naa te le Jiipije, da kaw ke se no ngann mbayje te, ke no toku-mbayje te waju dom, ngaa a toje to nje-tar-najije lem. ¹⁰ Mba maji kare dila mber Tar ke majidare dewje toyn kete bba. ¹¹ Toke daw ke se sariya te a, areje mese sangese kete waju do tar ke a paje wase, gusu ke a paje ne tar le ang. Tar ke Lubba a karese kare teenn njaa, a ta e-paje. To tar ke sese njaa a, a paje ang. To Ndil-me-nda a, a pa tar le. ¹² Dewje a kilaje ngokonde ji dewje te kare n-tolde, ngaa boje a ddaje toke baann ke ngannde to. Ngannje a ddeeye to nje-baanji le nje-kujude, ngaa da kare n-gange sariya-yo dode te. ¹³ Dewje toyn a mbetese waju dom. A dew ke uwa are ngeng ndereng tee kōnye te a, a kinga kaji.»

Dewje a kooje ndoo nya

¹⁴ « A kooje «ne ke maji ang ke aw tuju lo» le lo-kisi te ke to waju doe ang. Maji kare dew ke aw tura maketuru neenn gere ke maje! Kare teenn, maji kare dewje ke isije nange Jude te aynje awje do ddingirije te. ¹⁵ Maji kare dew ke isi lo-kisi te ke do key te ddisi aw me key te ta kunn mare ne ang.* ¹⁶ Ngaa toke dew ee ndoo a, maji kare n-

* 13:15 13.15 Ooje Matiye 24.17

tel bbee mba kunn kubbu laa ke ngal ang tɔ. ¹⁷ Dɔ ndɔje teenn, a to ndoo nya kare deneje ke eeje ke sem, ke nje ke ngannde aw ilje mba. ¹⁸ E-dujuje Lubba kare neenn tee dɔ-ney-kul te ang. ¹⁹ Mba me ndɔje teenn, dewje a kooje ndoo nya. Unn kute dɔ ndɔ te ke Lubba dda ne nange ndereng bbokone, dewje ooje ndoo toke baann ang. Goe te kara, dewje a kooje ndoo toke baann ang ngaa. ²⁰ Toke Ebbe-dewje tel ke ndɔ nejeenn le are nays ngaji baa ang a, dew kara a kinga kaji ang. A ñ-tel ne njaa wɔju dɔ dewje ke ñ-mberede toke kete. ²¹ Yeenn a, toke dew pa arese na: «Ya! Mesi ee neenn,» wase: «Nee yonn» a, e-ndikije te saa ang. ²² Mba mesije ke tɔkɔɔ ang, ke nje-kilaje mbertar ke tɔkɔɔ ang a ddeje. Da ddaje ne-mɔrije ke neje ke dum dɔ koo, ta bbo ddew to a, nje ke Lubba mberede kara ta kerere tɔ. ²³ Yeenn a, sese, aaje rɔse! Mba m-pa nejeenn kete marese mban.

Ngonn le dew a ddee

²⁴ « Dɔ ndɔje teenn, go ndoo te ke dewje a kooje le a, kare a tuka ndul, ney a nda ang ngaa. ²⁵ Endentenrendenje a kinje darâ gaynje nangê, ngaa singa-mɔnguje ke me dara te a yejeje. ²⁶ Yeenn ngaa, a kooje Ngonn le dew a ddee me mum te ke singa-mɔngu laa tɔyn ddem, ke piti ddem. ²⁷ Yeenn ngaa, na kula anjije kare mbɔnje dewje ke ñ-mberede dɔ nange te tɔyn, unn kute kɔyn nange te kara tee kɔyn nange te ke kara.»

Ne-kɔju-mare ke to kake Pige

²⁸ « Ooje ne-kɔju mare dɔ kake Pige te. Toke barkem kake Pige unn kutu tewn, a kame aw unju a, e-gereje to neyn ne-dubbu ee ngɔsi ngaa. ²⁹ Ddew kara baa, toke ooje nejeenn le a, maji kare e-gereje to Ngonn le dew ee ngɔsi ngaa. Nar ta key te lese. ³⁰ M-pa tar ke tɔkɔɔ marese: dewje ke bbokone neenn a koyje tɔyn ang bbay a, nejeenn

tɔyn a teeje.» ³¹ Dara, ke nange a ndayje, a tarje lem a ndayje ndɔ kara ang.»

Dew kara gere ndɔ ke Ngonn le dew a ddee ne ang

³² « A ndɔ, wase kare ke nejeenn le a teeje ne le dew kara gere ang. Anjije ke darâ, wase Ngonn le kara gere ang. Bɔ ke kare a gere. ³³ Aaje rɔse bbo e-tibbije ang. Mba e-gereje ndɔ ke nejeenn le a teeje ne ang. ³⁴ Neennn a to ddew kara baa toke dew ke aw ke mba te. Ninya key nare nje-kulaje laa kare n̂-ngemje. Nare dew kara kara kula laa kare dda. A, nunn ndu nare nje-ngem ta key kare ta aa lo ke kete bbo tibbi ang. ³⁵ E-tibbije ang, mba egereje ndɔ ke nje-key le a ddee ne ang, dɔ-kar te, wase dɔ bakebbe te, wase toke kunran aw nɔɔ, wase ta lo-kare te. [Yeenn a, e-tibbije ang, mba e-gereje ndɔ ke nje-key le a ddee ne ang. Na ddee dɔ-kare te wase, til te ke lo to yenene wase, dɔ-bakebbe te wase, ke esindɔɔ wa kara a gereje ang.] ³⁶ Mba kare n̂-tel n̂-ddee busu a, ningaje dɔ bbi te ang. ³⁷ Tar ke m-pa marese neenn, m-pa mare dewje tɔyn: Areje kemse ketere.»

14

Tɔku dewje ooje taa ta tɔl Jeju

¹ Kusu-pake, ke kusu mapa ke n̂-dda ke wum ang naynje ndɔ joo baa. A, tɔku nje-poloje Lubba, ke nje-kɔruje gel ndu aw sangeje ddew ke ta kuwa ne Jeju ke ke gusu ta tɔle. ² Mba n̂-paje na: « Maji kare juwae ndɔ kusu te ang mba a kuju bula.»

Mare dene ungu yambo dɔ Jeju te

³ Jeju ee Betani me key te le Simɔ ke to nje-banji. Kare ke naw nusa ne a, mare dene ddee ke yambo ke gate ngeng, me ku Alebatere te. N̂-tɔ ta ku le ngaa nungu yambo le dɔ Jeju te le. ⁴ Rɔ mare dewje ke eeje teenn neelde ang ngaa

n̂-paje horode te na: « N̂-tuju yambo neenn baann mba ddi wa? ⁵ Jase ta labbe yambo le kande nare tɔl muta a kare nje-ndooje ang wa! Ngaa n̂-paje tar le dene le maji ang. ⁶ A Jeju pa arede na: « Inyaeje ddekeke! Aw jɔkeje mba ddi wa? Ne ke n̂-dda sem neenn to ne ke maji. ⁷ Nje-ndooje a kee ke se neenn ke ndɔ tɔyn. Ndɔ ke mese ndiki a, a ddaje ke de maji. A ema, ma kee ke se ke ndɔ tɔyn ang. ⁸ Ne ke nase ta dda, a n̂-dda. Nungu yambo rɔm te kete ta ngina ne ndɔ ke da dubbum ne. ⁹ M-pa marese, tar ke tɔkɔrɔ, lo tɔyn ke dila mber Tar ke maji ke te, dɔ nange te tɔyn, da pa tar ne ke dene neenn dda, ngaa dewje a koleje mede dɔe te».

Judase ndiki ta kila Jeju ji dewje te

¹⁰ Judase Isikariyote ke to kara le nje-njaje go Jeju te ke dɔku gire joo aw rɔ tɔku nje-poloje Lubba te ta kila Jeju jide te. ¹¹ Dooje tar laa le a rɔde neelde nya, ngaa dunnje ndude ta kare nare. Yeenn ngaa Judase unn kutu sange ddew ke maji ke na kila ne Jeju jide te.

Jeju are n̂-dda muru Pake

¹² Dɔngɔr ndɔ kusu mapa ke n̂-dda ke wum ang, ke to ndɔ ke daw n̂-tɔl ne ngann bateje mba dda ne muru Pake a, nje-njaje go Jeju te paje areje na: « Lo ke dda a e-ndiki ta kare jaw mɔse muru Pake kete jari wa?» ¹³ Yeenn ngaa Jeju ula nje-njaje goe te joo kete na: « Awje tɔku bbe te, a, a kingaje mare dingaw ke oto joo maann. A unnje goe. ¹⁴ Key ke nande te a, e-paje areje nje-key le na: «Nje ne-tɔju duju na: Lo ke dda, ema ke nje-njaje gom te ja kɔn muru Pake kete wa? ¹⁵ Nje-key le a tɔjuse mare lo ke tate ke toke mɔse mban dɔ key te taar. Neje tɔyn to me te. Lo le a, a mɔseje ne-kusa leje le ke te.» ¹⁶ Nje-njaje goe te le ɔtuje awje tɔku bbe te le. Dingaje neje le tɔyn ddew kara baa toke n̂-pa arede le, ngaa n̂-mɔseje muru Pake le.

Mare nje-nja-go Jeju te a kilae ji dewje te

¹⁷ Lo-kul a, Jeju de ke nje-njaje goe te ke dōku gire joo ñ-ddee ñ-teeje. ¹⁸ Kare ke disije daw dusaje ne a, Jeju pa na: « Tōkōrō njaa, m-pa marese, dew kara horose te ke aw usa ne sem a kilam ji dewje te.» ¹⁹ Rō nje-njaje goe te le neelde ang nyōm, ngaa dunn kutu duje kara kara na: « To ema wa?» ²⁰ Jeju pa arede na: « To kara lese, sese ke dōku gire joo. Ne ke nula jia naate sem me sambe te neenn. ²¹ Ngonn le dew a koy ddew kara baa ke tar ke makuturu le Lubba pa dōe te. A kem to ndoo a to le dew ke a kila Ngonn le dew ji dewje te. Dujе ang kara maji nya uta.

Muru me-kara

²² Kare ke daw dusa ne a, Jeju unn mapa, ngaa are wooyo Lubba a, arede, a pa na: « E-taaje ne neenn, to da rōm ann.» ²³ Goe te a, nunn engo-maann binye, ngaa nare wooyo lubba a narede nare dede tōyn njaa dayje. ²⁴ Jeju pa arede na: « Yeenn to mesem ann. To mese ke Lubba ōsu ne dōnō ke dewje ke banya are ungu nange mba kare tar majang lede ōru ne dōde te. ²⁵ M-pa tar ke tōkōrō marese: Ma kay maann binye neenn ang ngaa ndereng ndō ke ma kay ne maann binye ke siki ke se me Bbe-kōn te le Bōmje.

Jeju pa na Piyar a mbete ne

²⁶ Dōsuje pa wal Lubba, ngaa goe te a, ñ-teeje dawje dō ddingiri Olibeje te. ²⁷ Jeju pa are nje njaje goe te na: « Sese tōyn njaa a tsumje kiyamje. Mba ñ-dda me Maketuru te na:

Ma tōl nje-ngem bateje

ta bateje le a sarenje naa kara kara. ²⁸ A bbo mi horo dewje te ke oy a, ma kaw nginase Galile.» ²⁹ Piyar pa are na : « Le dewje tōyn tusije inyaije kara, ema, ma kinyai ang.» ³⁰ Jeju pa are na : « Tōkōrō, m-pa mari, til te neenn njaa, kete bba kare kuran nō gōl

joo a, a mbetem gɔl mota pa na e-gerem ang.» ³¹ A Piyar tel pa are ngeng bbay na: « Le ase ta koy sei kara, ta pa na m-geri ang, ma pa baann ndɔ kara ang.» Ngaa keseje kara paje toke baann tɔ.

Jeju duju Lubba Jetesemane

³² Jeju de ke nje-njaje goe te daw n̂-teeje lo te ke daw bbar na Jesetemane a n̂-pa narede na: « Maw ta duju Lubba, ta isije neenn.»

³³ N̂-jin Piyar, Jake, de ke Jan naw ke de. Bbeel unn kutu ddae ddem, rɔe neele ang ddem. ³⁴ Ngaa n̂-pa narede na: « Rɔm neelem ang toke ne ke ma ta koyjeenn. E-naynje neenn. Areje bbi ɔru kemse ang. ³⁵ Naw ddew ew ngaji, noso nangê ngaa n̂-duju Lubba kare bbo ddew to a, nuta kare ne-kem-to-ndoo te neenn ke dddang. ³⁶ N̂-pa na: « Aba * Bɔy, ei ase ta dda ne tɔyn, uta engo-kem-to-ndoo neenn mbɔrum te ke ddang. A e-dda ne ke mem ndiki ang, ne ke mei ei njaa ndiki a ta e-dda.»

³⁷ Jeju tel ddee rɔ nje-njaje goe te ke mota le a, daw n̂-tibbije. N̂-pa nare Piyar na: « Simɔ, aw tibbi wa? Ase ta kisi kem baa mba gɔl kare kara be ang wa? ³⁸ Areje bbi ɔru kemse bbo e-dujuje Lubba kare osoje me ne-na te ang. Dew ee ke keje ta dda ne ke maji njaa, a da-rɔ ee ke singa ang.»

³⁹ Jeju tel aw ddew ew, ngaa duju Lubba toke baann bbay. ⁴⁰ N̂-tel n̂-ddee rɔ nje-njaje goe te le a, ningade dɔ bbi te bbay mba kemde kemde to bbi dɔrɔ. A n̂-gerenje tar ke ta pa kare ang.

⁴¹ N̂-tel n̂-ddee ke gɔl mota laa a, n̂-dujude na: « E-naynje aw tibbije ngaa aw uwaje rɔse bbay wa? Bbaye ngaa, kare ase ngaa. Bbasine neenn, da kunn Ngonn le

* 14:36 14.36

dew kulae ji nje-ne-ddaje te ke maji ang. ⁴² Inje, jawjel Nje kunnun kulam jide te le ddee ngaa.»

Duwa Jeju

⁴³ Kare te ke Jeju nayn aw pa tar bbay a, kara le nje-njaje-goe te ke dɔku gire joo, ke ria na Judase ddee ke dewje banya banya. Duwaje tɔku kiyaje ke kakeje jide te. Tɔku nje-poloje Lubba, nje-kɔruje gel Ndu, ke tɔkuje le Jiipije a ulajede. ⁴⁴ Judase nje kula Jeju me jide te le tɔjude gusu ke na dda ne. N̂-pa na: « Dew ke m-to mbiya a to ne ann. Uwaeje ta e-ngemeje ke maje awje saa.» ⁴⁵ Kake n̂-ddee n̂-tee a, n̂-ngese ke rɔ Jeju te ngaa n̂-pa na: « Nje-ne-tɔju.» Ngaa n̂-to mbia. ⁴⁶ Yeenn ngaa, dewje le ilaeje Jeju le uwaeje. ⁴⁷ Mare nje-nja-go Jeju te ɔru tɔku kiya ngaa tuka mbi nje-kula le tɔku nje-polo-Lubba ti. ⁴⁸ Jeju pa arede na: « E-ddeje ke tɔku kiyaje ke kakeje ta kuwam ne toke m-to nje kuwa ne le dewje ke singa wa? ⁴⁹ Ke ndɔje tɔyn mee ke se key-polo-Lubba te maw m-tɔju ne a uwamje ang. A ne neenn to mba kare tar ke Maketuru le Lubba pa ddee to tar ke tɔkɔrɔ.»

⁵⁰ Yeenn ngaa nje-njaje goe te tuseje inyaeje a aynje. ⁵¹ Mare basan unn go Jeju le, a bel a n̂-kiri ne rɔe. Da kuwae a, ⁵² n̂-tusu bel le ninya a nayn rɔe baa.

Daw ke Jeju lo gange sarya te le Jiipije

⁵³ Daw ke Jeju bbe le tɔku nje-polo-Lubba. Lo teenn, tɔku nje-poloje Lubba, tɔkuje le Jiipije, ke nje-kɔruje gel Ndu tɔyn mbɔnje naa. ⁵⁴ Piyar inya are daw ke Jeju ddew ew a unn goe ndereng ande ne me ndoko te le tɔku nje-polo-Lubba. Nisi ke mbambaje lo teenn naw n̂-ndibbi puru.

⁵⁵ Tɔku nje-poloje Lubba, ke dewje ke lo-sariya te le tɔyn, daw sangeje mare tar ta gange ne sariya yo dɔ Jeju te le a dingaje ang. ⁵⁶ Dewje nya paje tar-naji-ngemje dɔ

Jeju te le, a tarje le awje go naa te ang. ⁵⁷ Mareje inje ngaa ulaje tar ngemje ta Jeju te le paje na: ⁵⁸ « Jo tae te njaa, *h*-pa na: «Ke-polo Lubba neenn, dewje a ddaje. Ma tuju ta dda mare ke dewje a ddaje ang me ndo mota te.» » ⁵⁹ A do tar te neenn le kara, tarje lede aw go naa te ang. ⁶⁰ Yeenn ngaa toku nje-polo-Lubba le in horo dewje te ngaa duju Jeju na: « Ila tar tar te le dewje ke aw undaje tar doi te neenn ang wa?» ⁶¹ A Jeju ar ddekeke, nila tar te kara ang. Toku nje-polo-Lubba le tel duje bbay na: « E-to Mesi, Ngonn le Lubba ke jaw josu gaje le wa?» ⁶² Jeju ilae te na: « Yee njann, m-to Ngonne. A kooje Ngonn le dew ke isi do ji-kol Lubba te. Na kin darâ me mum te ta ddee.»

⁶³ Yeenn ngaa Toku nje-polo-Lubba tiir kubbuje ke roe te ngaa pa na: « *N*-ndiki ta kinga nje-tar-najji bbay ang ngaa. ⁶⁴ Ooje taji ke *h*-taji Lubba neenn mban.» Tar ddi a ejeje doe te wa? Dede toyn *h*-gange sariyo yo do Jeju te.

⁶⁵ Mareje unnje kutu ti weren doe te. *N*-toje keme, *h*-bbirije jide *h*-tundae ne ngaa *h*-dujeje na: « Na undai neenn wa? E-pa are joo.» Mbambaje taaje Jeju ngaa tundaje ka mbore.

Piyar mayn tar le Jeju

⁶⁶ Kare ke Piyar nayn me ndoko te le beer bbay, a mare dene nje-kula le toku nje-polo-Lubba le ddee. ⁶⁷ Kake noo Piyar ke aw ndibbi puru le a, naa keme ngaa *h*-pa na: « Ei kara e-nja ke Jeju dew ke Najarete le to.» ⁶⁸ A Piyar le mayn pa na: « M-gere ne ke a ta pa neenn ang, meje pin.»

Goe te a, nin naw ta ndoko te, a kuran do. ⁶⁹ A dene nje-kula le oo Piyar le ngaa tel pa are dewje ke eeje teenn na: « Dew neenn to kara le nje-njaje go Jeju te.» ⁷⁰ A Piyar tel mayn bbay.

Mbore ang a, dewje ke eeje teenn tel paje areje Piyar bbay na: « A to kara lede njaa, mba ei kara e-to dew ke

Galile tɔ.» ⁷¹ A Piyar unda yo tɔ ne guma ngaa pa na: « M-gere dingaw neenn ang.» ⁷² Kare teenn njaa, kunra nɔ ke gɔl joo laa. Yeenn ngaa me Piyar ole dɔ tar te ke Jeju pa are na: « Kete bba kare kuran nɔ gɔl joo a, a mayn gɔl mota pa na e-gerem ang.» Yeenn ngaa Piyar tee ke ngɔru ngaa uru dɔ nɔ te.

15

Daw ke Jeju rɔ Pilate te

¹ Ke esindɔ baa njaa, tɔku nje-poloje Lubba mbɔnje naa ke tɔkuje le Jiipije, nje-kɔruje gel Ndu, ke kese nje-gangeje sariya tɔyn ta koo ne ke ta dda. Dare n̂-tɔ Jeju, ngaa daw saa nɔ gɔl Pilate te. ² Pilate duju Jeju na: « E-to mbay le Jiipije wa?» Jeju le ilae te na: « Ye njaa e-pann.»

³ Tɔku nje-poloje Lubba undaje tarje nya dɔ Jeju te. ⁴ Pilate tel duje bbay na: « Ila tar te kara ang wa? Oo tarje tɔyn ke dewje neenn undaje tai te neenn.» ⁵ A Jeju ila tar te kara ang. Are to ne ke kange singa Pilate.

N̂-gange sariya yo dɔ Jeju te

⁶ Ke ndɔ kusu Pake kara kara tɔyn, ngonm-mbay le aw ɔru dew key-kula te. To dew ke dewje ke banya ndikije kare nɔre ⁷ A mare dew ke ria na Barabase ee key-kula te, de ke mare dewje ke tɔlje dew dɔ ndɔ te ke n̂-ddaje dɔngeng ke nje-kɔn-bbeje. ⁸ Yeenn a, dewje ke banya awje key le Pilate ngaa dujeje kare n̂-dda ne ke naw n̂-dda ke bbal kara kara narede le. ⁹ Pilate ilade te na: « E-ndikije kare minya mbay le Jiipije le marese wa?»

¹⁰ Mba Pilate gere ke maje to me a ddade dɔ Jeju te a duwaeje dulae jia teenn. ¹¹ A tɔku nje-poloje Lubba ɔsuje kutu dewje ke banya kare duju Pilate are Barabase a ta nɔre narede. ¹² Pilate tel dujude bbay na: « Yeenn a, ddi a e-ndikije kare m-dda ke dew ke aw bbareje to mbay le

Jiipije le wa?» ¹³ *Î*-tel duruje ekii na: « E-t^ole d^o kake-dese te.» ¹⁴ Pilate dujude na: « Ddi ke maji ang a *Î*-dda wa? A *Î*-tel duru ekii dare ngeng na: « E-t^ole d^o kake-dese te.» ¹⁵ Pilate ndiki ta dda kare r^o dewje ke banya le neelde. Yeenn ngaa n^oru Barabase key-kula te narede. Nare *Î*-tunda Jeju ke ndey a nulae ji mbambaje te kare *Î*-t^ole d^o kake-dese te.

Mbambaje kokoje Jeju

¹⁶ Mbambaje awje ke Jeju me key te le ngonn mbay le ngaa bbarje kese mbambaje t^oyn. ¹⁷ Dulae kubbu ke kase. Goe te a, *Î*-pete kula ke to konn to ej^okud^o dunda d^oe te. ¹⁸ Goe te a, *Î*-ddaeje lapiya *Î*-paje na: « Lapiya, T^oku-mbay le Jiipije.

¹⁹ *Î*-tunda d^oe ke kare, *Î*-ti weren d^oe te, ngaa d^osu mekeji g^olde nangê a daw ke d^ode ndereng ta k^osu ne nange. ²⁰ *Î*-kokoeje, ngaa d^oru kubbu ke kase le r^oe te a *Î*-tel dulae kubbuje laa. Goe te a, *Î*-tee saa daw ne ta kaw t^ole d^o kake-dese te.

Î-t^ol Jeju d^o kake-dese te.

²¹ Mare dew ke Sirene ria na Sim^o, ke to b^o Alekejan-dere de ke Rupusuje, in nd^o aw nday a, duwae dare noto kake-dese le Jeju le. ²² Daw ke Jeju le mare lo te ke daw bbar na Gologota. Kande ri le na « lo ka-d^o dewje.» ²³ Dare maann binye ke dungu ne ke ria na mir me te kare nay, a *Î*-mbete.

²⁴ *Î*-bbereje d^o kake-dese te le ngaa goe te a, *Î*-dd^oje mbari ta kaynje ne naa kubbuje laa ke dew kara kara a bu. ²⁵ *Î*-bbere d^o kake-dese te ke kare ji-kara ke ke esind^o. ²⁶ *Î*-dda mare makeruru *Î*-bbere er d^oe te ta t^oju ne gel ne ke *Î*-gange ne sariya d^oe te le na: Dew neenn to mbay le Jiipije.» ²⁷ *Î*-bbere nje-bbokoje joo d^o kake-deseje te mb^ore te t^o. Mare kara er k^ol, a mare kara er gel. ²⁸ Yeenn

bba, tar ke n̂-dda me Maketuru te le Lubba ddee ne to tar ke tɔkɔɔ. Tar le na: « Dilae horo nje-tɔl dewje te.»

²⁹ Dewje ke aw ndayje loteenn tukaje dɔde a tajeje. N̂-paje dareje na: « Ei ke e-ndiki ta tɔ key-polo-Lubba ta tel dda mare ture te me ndɔ mota te le. ³⁰ Ei njaa aji rɔi bbo in dɔ kake-dese te le uru nangê.»

³¹ Tɔku nje-poloje Lubba, ke nje-kɔruje gel Ndu kara aw kokoje Jeju horo naa te tɔ na: « Naji mare dewje, a nase kaji rɔe ne njaa ang wa! ³² Maji kare ne ke n̂-to Mesi, Tɔkumbay ke Ijarayel le n̂-ddisi dɔ kake-dese te nuru nangê. Yeenn bba joo a, ja koo meje te saa.» Dewje ke n̂-bberede dɔ kake-dese te mbɔre te le kara aw tajeje tɔ.

Koy le Jeju

³³ Unn kute kare te ke ar dana ndereng gɔl kare mota ke lo-kul te, lo ndul dɔ nange te tɔyn. ³⁴ A ta tee gɔl kare te ke mota a, Jeju uru ekii ke singa na: « Eli, Eli, lama sabakantani!» Kande tar le na: « Lubba lem, Lubba lem, e-tusum inyam mba ddi wa?»

³⁵ Mare dewje eeje teenn ngaa ooje tar laa le a, paje na: « Naw n̂-bbar Eli.» ³⁶ Mare dew kara horode te ayn ke ngɔru aw unn mare ta kubbu ula me maann binye te ke mase ngaa kee ta kare te a ula are Jeju kare ay, a pa na: « Inyaje, ja koo se Eli a ddee kɔre dɔ kake-dese te kilae nangê wa!»

³⁷ A Jeju uru ekii ke singa ngaa uwa rɔe.

³⁸ Kubbu ke n̂-tɔ n̂-gange ne me key-polo-Lubba tiir dana, in taar uru nangê. ³⁹ Mbay le mbambaje ke Rɔm ke ar nɔ Jeju te le oo gusu ke Jeju le uwa ne rɔe le a, pa na: « Dew neenn to Ngonn le Lubba tɔkɔɔ njaa.»

⁴⁰ Mare deneje eeje teenn tɔ, darje ddew ew daw daaje lo. Mari ke Magadala, de ke Mari kɔn Jakeje ke Joseje, ke Salome deeje horode te. ⁴¹ Lew denejeenn le njaje go Jeju te, ngaa ddaje saa kare te ke n̂-nayn ne Galile. Deneje banya banya ke awje saa Jurusalam eeje teenn tɔ.

Jejebbe dubbu neenn Jeju

⁴² Ndɔ mɔse rɔ ta ngina ne ndɔ-kuwa-rɔ a, lo-kul te, ⁴³ Jejebbe ke to dew ke bbe te ke Arimate ddee tee. \hat{N} -to kara le tɔkuje ke aw isije tɔku lo gange sariya te le Jiipije. Ne kara naw \hat{n} -ngina kɔn-bbe le Lubba. Nuwa rɔe dingaw naw duju Pilate kare are niinn Jeju le. ⁴⁴ A toke Pilate oo na Jeju le uwa rɔe mban a, tare gange singae. Yeenn ngaa nula \hat{n} -bbar tɔku mbamba le dewje ke Rɔm ngaa \hat{n} -duje se Jeju le uwa rɔe lew baa wa? ⁴⁵ Tɔku mbamba ke Rɔm le pa tar yo le are. Yeenn ngaa nare ddew Jejebbe kare unn niinn le. ⁴⁶ Jejebbe le ndoko bel-kubbu ke nda. Nɔru niinn le dɔ kake-dese te, \hat{n} -ke ke kubbu le ngaa nila me buwa-yo te ke nare duru me er te. Goe te a, \hat{n} -ndubbu mare er nutu ne ta buwa-yo le. ⁴⁷ Mari ke Magedala de ke Mari kɔn Joseje aw aaje lo ke dila niinn le ke te.

16

Jeju in horo dewje te ke oy

¹ Toke ndɔ-kuwa-rɔ le Jiipije nday a, Mari ke Magedala de ke Salome, ke Mari kɔ Jakeje, \hat{n} -dokoje yamboje ta kungu dɔ ninn Jeju. ² Ke esindɔɔ baa njaa, ke ndɔ-kuwa-rɔ* ke kare aw tee a, dawje buwa-yo te. ³ \hat{N} -dujuje naa na: « Na njaa bba a ndubbu tɔku er ke dutu ne ta buwa-yo le ke ddang kareje wa?»

⁴ A toke daaje lo a, tɔku er le toke ndubbu mban. ⁵ Yeenn ngaa dandeje buwa-yo te le. A dooje mare basan ula kubbu ke ngal a nda, ngaa isi er kɔl, a bbeel ddade. ⁶ A basan le pa arede na: « Areje bbeel ddase ang. Aw sangeje Jeju ke Najarete ke \hat{n} -tɔle dɔ kake-dese te le. \hat{N} -ndol, nee neenn ang. Lo ke dilae ke te le a neenn. ⁷ A, aw paje areje Piyar, ke kese nje-njaje-goe te, e-paje na: « Na ginase

* 16:2 16.2 Ooje Matiye 28.1

Galile. Lo ke nunn a kooje te, ddew kara baa toke n̂-pa narese.»

⁸ Yeenn ngaa dinje buwa-yo te le n̂-teeje ddaka ngaa daynje dawje ddew ew mba disaje ngaa n̂-gereje ne ke ta dda ang. N̂-paje tar kara dare dew ang mba bbeel ddade nya.

Jeju tee inga Mari ke Magedala

⁹ Go kin te ke Jeju in horo dewje te ke oy ke ndo-kuwaro ke esindoo baa le a, n̂-toju roe dōngor nare Mari ke Magedala ke n̂-tubba ndilje ke maji ang siri mee te le. ¹⁰ Naw n̂-pa tare nare dewje ke aw njaje ke Jeju, kare te ke daw ndingaje ndoo ngaa daw nōnje le. ¹¹ A toke dooje tar le Mari ke pa na Jeju nayn kem baa, ngaa nooe le a, n̂-ndikije go tar te laa le ang.

Jeju tee inga nje-njaje goe te joo

¹² Goe te a, Jeju unn mare da-ro ke dang bba toju ne roe nare nje-njaje goe te joo ke aw awje ke ngonn bbe te. ¹³ N̂-tel n̂-ddee n̂-paje tare dare keseje. A dede kara n̂-ndikije te ke de ang to.

Jeju tee inga nje-njaje goe te ke doku gire kara

¹⁴ Dōbōyne a, n̂-toju roe nare nje-njaje goe te ke doku gire kara, ke aw usaje ne, ngaa n̂-kol ke de wōju do mede ke dunn dare Lubba ang ddem, wōju do me-ketere lede ddem. Mba, n̂-ndikije go tar te le dewje ke ooeje goe te ke nin ne horo dewje te ke oy le ang. ¹⁵ Ngaa n̂-pa narede na: « Awje do nange te toyn ta ilaje mber Tar ke maji le areje dewje toyn. ¹⁶ Dew ke oo mee te, ngaa n̂-ddae batem a, a kinga kaji. Dew ke oo mee te ang a, sariya dōe te. ¹⁷ Ngaa, ne ke da gere ne dewje ke a kooje mede te a neenn: Da tubba ndilje ke maji ang ke rim, ngaa da paje ndōn-tarje ke siki. ¹⁸ Da Kuwaje lije ke jide. A bbo dayje ne ke kuma

ke maji ang ee te a, ne kara a ddade ang. Da kila jide dɔ nje-rɔ-toje te, ta rɔ nje-rɔ-toje le a ddee maji.»

Jeju tel ke rɔ Lubba te

¹⁹ Go tar te ke Ebbe-dewje Jeju pa arede toke baann a, Lubba unne aw ne dara, ngaa nisi dɔ ji-kɔle te. ²⁰ Nje-njaje-go Jeju te aw ilaje mber-tar le loje te tɔyn. Ebbe-dewje umade kula teenn le are n̂-ddaje ne-mɔrije ta tɔju ne to tar ke daw dila mbere le to tar ke tɔkɔrɔ.

Tar le Lubba ke tar Kabba
Kaba: Tar le Lubba ke tar Kabba Bible

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kabba

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 25 Mar 2022

42d55340-9c90-56ec-bf99-50cbf96e48a7